

TERVO

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027– 2028

**Khall. 25.11.2025 § 257
Kvalt. 10.12.2025 § 86**

Sisällysluettelo

s.

1	Kunnanjohtajan katsaus	4
2	YLEISPERUSTELUT	5
2.1	Kuntatalouden yleinen kehitys	5
2.2	Kunnan tärkeimmät painopistealueet	6
2.3	Kunnan toimintaympäristö	8
3	VUODEN 2026 TALOUSARVIOEHDOTUS	11
3.1	Talousarvionäkymät 2026	11
3.2	Talousarvion rakenne, sitovuus, seuranta ja tilivelvollisuus	11
3.3	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	13
3.4	Henkilöstö	13
4	KONSERNIOHJAUS	13
4.1	Konserniohjauksen periaatteet	13
4.2	Tervon kuntakonsernin rakenne ja konserniyhteisöille asetetut tavoitteet..	14
5	TERVON KUNNAN TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2027-2028	16
5.1	Toimintakulut	16
5.2	Toimintakulut menolajeittain	16
5.3	Toimintatuotot	16
5.4	Toimintakate	16
5.5	Verotulot	16
5.6	Valtionosuudet	17
5.7	Tuloslaskelman arviointi	17
5.8	Rahoituslaskelman arviointi	17
5.9	Tase-erien kehitys	17
5.10	Taloussuunnitelmakauden 2026–2028 investointiohjelma	18
5.11	Kertynyt ylijäämä / alijäämä	18
5.12	Lainat	18
6	VALTIOVARAINMINISTERIÖN TOIMEKSIANNOSTA KERÄTTÄVÄT TIEDOT 20	
7	TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN YHTEENVETO TA 2026	21
8	TULOSLASKELMAOSA (ulk. + sis. erät)	22
8.1	Tavoitteet ja tunnusluvut	22
8.2	Tuloslaskelma (ulkoinen)	23

	3
8.3 Toimintatuotot ja –kulut lajeittain TA 2026.....	24
9 RAHOITUSLASKELMA	26
10 HALLINTOKUNTAKOHTAISET TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET	27
10.1 Keskusvaalilautakunta (Toimielin, 100)	27
10.2 Tarkastuslautakunta (Toimielin, 120)	27
10.3 Kunnanhallitus (Toimielin, 130)	28
10.4 Tekniset palvelut (Tulosalue 411).....	30
10.5 Kunnanhallituksen elinkeinotyöryhmä (Toimielin 160).....	32
10.6 Ympäristönsuojelu (Tulosalue 620)	34
10.7 Rakennusvalvonta (610)	36
10.8 Sivistyslautakunta (Toimielin, 300)	37
10.9 Ympäristöterveyslautakunta (Toimielin, 650)	56
11 INVESTOINTIOSA	65

Liite 1. henkilöstösuunnitelma

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Tervon kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Vuoden 2026 talousarvio on laadittu näitä periaatteita noudattaen.

Uusi valtuusto on aloittanut työskentelynsä ja vuoden 2026 talousarvio on uuden valtuuston nelivuotiskauden ensimmäinen. Talousarvion laadinnassa on lähdetty liikkeelle siitä, että nykyiseen kunnallisveroon ei tehdä muutoksia. Näin ollen kunnan menot tulisi kattaa kunnan nykyisellä tulokertymällä, johon kuuluu verotulojen lisäksi myös valtionosuudet.

On tärkeää, että kunta tuottaa palvelut kustannustehokkaasti ja veronmaksajan etu huomioiden. Talousarvio on valmisteltu mahdollisimman lähelle nollatulosta. Mikäli ennakoimattomia menoeriä ei talousarviovuonna ilmene, niin talousarvion ei pitäisi muodostaa ongelmaa kunnan talouden kestävyiden osalta.

Vuoden 2026 talousarviota kuitenkin haastaa heikko työmarkkinatilanne, koska myös Tervon kunta osaltaan vastaa työttömyyden hoitamisen kustannuksista. Lisäksi Tervon kuntaa koskeva lainsäädäntö on alati muutoksessa ja on hyvin todennäköistä, että myös vuonna 2026 eduskunnassa säädetään kunnan toimintaa muuttavista tehtävistä, joilla on kustannusvaikutuksia. Esimerkiksi hankintalain uudistus, mikäli se hyväksytään eduskunnassa, tulee merkittävästi muuttamaan Tervon kunnan toimintaa. Kokonaisuutena arvioiden talousarvio on kuitenkin laadittu siten, että muuttuvasta toimintaympäristöstä huolimatta pyrimme turvaamaan kunnan talouden ja toiminnan.

Vuonna 2026 oppilaat aloittavat koulutyön uudessa koulu- ja kirjastorakennuksessa. Rakennus vastaanotetaan kunnalle vuonna 2025 ja pihatyöt valmistuvat kesän 2026 aikana. Valmistuva investointi on kunnan koko huomioiden varsin merkittävä ja se on herättänyt mielenkiintoa yli kuntarajojen. Uusi koulu- ja kirjastorakennus onkin selkeästi yksi kunnan vetovoimatekijöistä.

Talousarviovuonna tulemme edelleen tekemään yhteistyötä Pohjois-Savon kuntien kanssa eri toimintojen osalta. Tervo on edelleen maakunnan pienin kunta, mutta on mukana kuntakentässä samalla tavoin kuin muutkin Pohjois-Savon kunnat. Tervon kunta on tulevaisuudessakin hyvä kunta asua ja elää kaikenikäisille.

-Lari Tiikasalo, kunnanjohtaja

2 YLEISPERUSTELUT

Kunnan toimintaa ja taloutta ohjataan vähintään kolmeksi vuodeksi laadittavalla taloussuunnitelmalla. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviota on noudatettava kunnan toiminnassa. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Kunnan sitoumukset ja niihin liittyvät riskit eivät saa siten ylittää kunnan voimavaroja

Talousarvioasetelma muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskennan ja rahoituksen näkökulmista. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

2.1 Kuntatalouden yleinen kehitys

Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden näkymien arvioidaan pysyvän heikkoina vuonna 2026. Kuntien toimintakuluja kasvattavat muun muassa kunta-alalle sovitut palkankorotukset ja vuoden 2025 alusta voimaan tullut TE-palvelu-uudistus, jossa laajennettiin kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista. Kuntatalouden kehitysarvion mukaan vuonna 2026 kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan heikkenevän -1,4 miljardiin euroon. Toimintakate heikkenee 4,7 prosenttia toimintakulujen kasvaessa ja toimintatuottojen vähentyessä. Keväällä 2025 sovittu palkkaratkaisu kasvattaa kunta-alan työvoimakustannuksia 3,2 % vuonna 2026 ja 3,9 % vuonna 2027.

Yleinen talouden heikko suhdannetilanne vaikuttaa kuntien verokertymään, ja kuntien menot kasvavat henkilöstökustannusten nousun, työttömyyden kasvun ja investointitarpeiden vuoksi. Valtion talouteen tehtävät sopeutumistoimet heijastavat kuntatalouteen. Suomen talouden elpyminen on ollut hidasta, ja verotulot kehittyvät heikosti. Pari vuotta jatkunut heikko työmarkkinasuhdanne ei vielä osoita kohenemisen merkkejä.

Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan olevan 4,3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2025. Alijäämän ennustetaan pienenevän ja olevan vuonna 2026 noin 3,6 prosenttia ja pienenevän edelleen noin kolmen prosentin tuntumaan ennustejakson lopulla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät kasvattavat

velkasuhdetta. Vuonna 2025 velkasuhde nousee yli 86 prosentin suhteessa BKT:een, josta sen ennustetaan kasvavan yli 88 prosenttiin vuonna 2027. Kuntatalouden tarkastelujaksolla vuoteen 2029 saakka on epätasapaino tulojen ja menojen välillä. Kuntien valtionosuuksien kasvua hidastavat vuonna 2026 hallituksen pysyvät valtionosuusleikkaukset sekä hallituskauden aikainen valtionosuusmenojen yhden prosenttiyksikön indeksijarru. Lisäksi valtionosuuksien kehitystä hidastaa vuoteen 2027 saakka sote-siirtoon liittyvien takautuvasti joiltakin kunnilta perittävien valtionosuuksien vähennys.

Kuntatalousohjelman ennusteen mukaan kuntatalouden kestävyysvaikutukset jatkossa yhä enemmän kuntien kyky hallita työvoimakustannuksia, sopeuttaa investointeja sekä hyödyntää digitalisaatiota ja uusia teknologioita palvelutuotannossa. Väestörakenteen muutos, kaupungistuminen ja vihreä siirtymä lisäävät investointitarpeita, mutta vaativat samanaikaisesti rakenteellisia uudistuksia. Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kuntien omia sopeutustoimia ja tiukkaa menokuria. Palvelut ja palveluverkko on sopeutettava kuntien tulo- ja menorakenteeseen. Samalla tulopohjan vahvistaminen voi johtaa veronkorotuspaineisiin erityisesti kunnallisverotuksessa.

Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 14 vuonna 2024 ja 15 vuonna 2023. Tilikauden tulos oli negatiivinen 84 kunnalla, kun vuonna 2023 määrä oli 55. Heikoimmat vuosikatteen olivat pienillä alle 2 000 asukkaan kunnilla, kun taas heikoimmat tulokset olivat 10 001–20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Kuitenkin alle 2000 asukkaan kunnissa sekä vuosikate että tulos paranivat vuodesta 2023, kun kaikissa muissa kuntakokoryhmissä ne heikkenivät. Sellaisten kuntien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, kasvoi 16:sta 18:aan kuntaan.

2.2 Kunnan tärkeimmät painopistealueet

Tervon kuntastrategia 2023–2025

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädettyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntalain 37 §:n mukaan kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.

Kunnan strategian päivittämisen tavoitteet ovat seuraavat:

Visio

Hyvä asuinkunta kaikenikäisille

Tervon kunnan strategialla tavoitellaan sitä, että Tervo on jatkossakin hyvä paikka elää ja asua kaikenikäisille ihmisille. Tervon kunta mahdollistaa hyvän elämän kaikissa elämänsäkaaren vaiheissa kaikille tervolaisille.

Strategiset painopisteet

Itsenäisyys

Yhteistyö ja verkostoituminen

Tervon kunta jatkossakin hyödyntää palveluiden järjestämisessä yhteistyön mahdollisuudet eri viranomaisten sekä naapurikuntien kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Tervolaisten tarpeet ohjaavat kunnan toimintaa

Tervon kunnan päätöksenteossa huomioidaan kuntalaisten tarpeet. Tervon kunta on tervolaisia varten, kunnan palveluiden järjestämisessä on tärkeää rakentaa kunnan toiminnot kuntalaisia sekä kunnan elinvoimaisuutta ajatellen. Kunta tekee yhteistyötä tervolaisten, kesäasukkaiden sekä alueen yrittäjien kanssa.

Terve talous

Kevyt ja tehokas

Tervon kunta pyrkii päätöksenteossa taloudellisesti kestäviin sekä kustannustehokkaisiin ratkaisuihin. Kunta järjestää toimintansa kustannustiedon sekä tiedolla johtamisen varaan. Tervon kunnan organisaatio on matala sekä palvelukykyinen.

Toimiva ja kustannustehokas palveluhankinta

Ulkoistettujen palveluiden tulee olla laadukkaita sekä toimivia. Ulkoistaminen tehdään tiedolla johtamisen periaatteista noudattaen ja yhteistyö erilaisten toimittajaorganisaatioiden kanssa on toimivaa. Palveluiden järjestämisessä pyritään aina kustannustehokkaisiin ratkaisuihin, oli kyseessä hankintojen kilpailuttaminen, konserniyhtiöiden toiminta taikka oma palvelutuotanto.

Luonto

Kestävä kehitys ja luonnon kestävä käyttö

Tervon kunta tunnetaan puhtaista vesistöistä sekä kauniista luonnosta. Päätöksenteossa huomioidaan ympäristöasioiden sekä luonnon monimuotoisuus. Kestävä kehitys sekä luontoarvot osana ympäristömme nähdään kunnan voimavarana.

Uusiutuvat energiamuodot

Tervon kunta pyrkii osaltaan huomioimaan energiavalinnoissaan uusiutuvat energiamuodot. Uusiutuvat energiamuodot nähdään kunnan kannalta vahvuutena ja Tervon kunta pyrkii osaltaan olemaan avoin erilaisille uusiutuvan energiamuotojen toteuttamishankkeille.

Työ ja yrittäjyys

Monipuolinen palvelurakenne

Tervon kunta tekee toimivaa alueellista elinkeinopoliittista sekä pyrkii päätöksenteossaan huomioimaan alueellisen työllisyystilanteen, työvoimasaatavuuden sekä työnantajien tarpeet. Tervon kunnan alueella on monipuolinen yritysten palvelurakenne, joka tukee alueen elinvoimaisuutta.

Matkailu

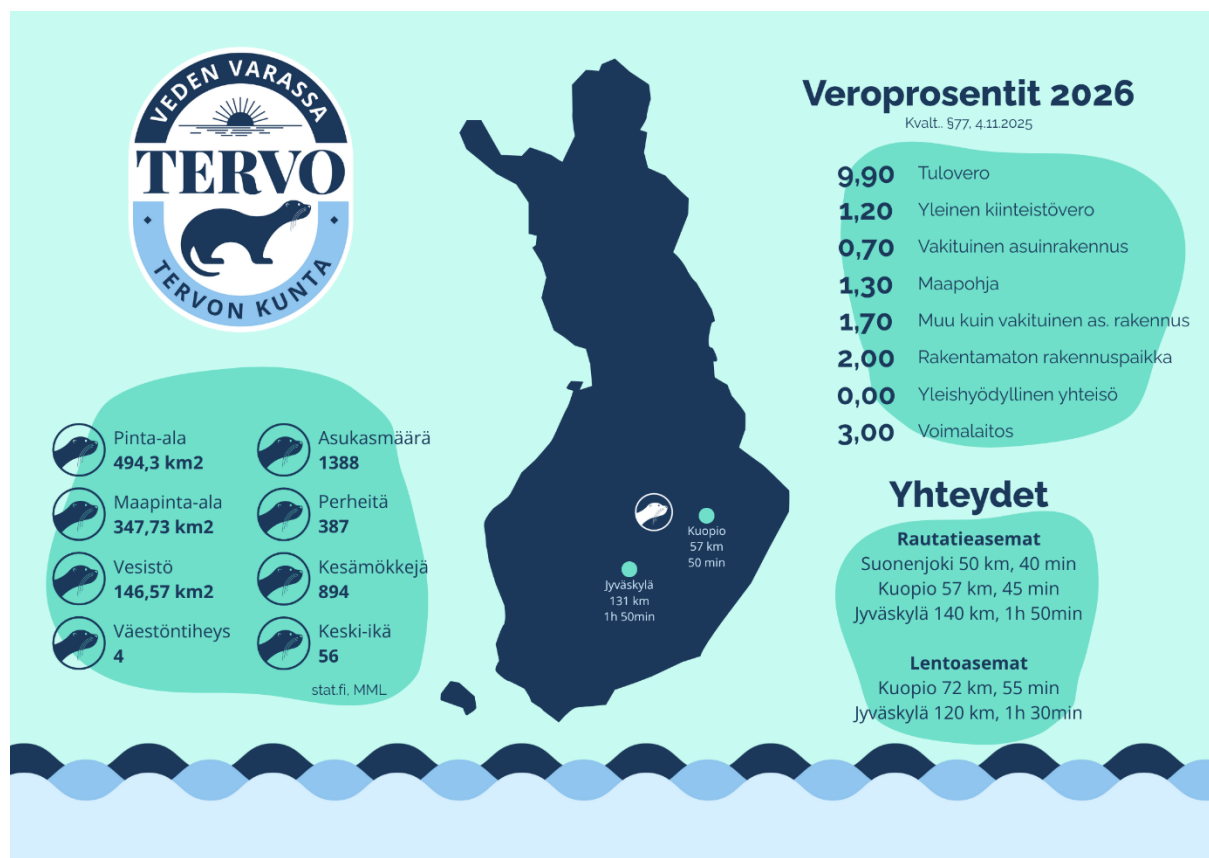
Tervo tunnetaan matkailustaan sekä kauniista luonnostaan. Tervon kunta pyrkii toimillaan tukemaan matkailuelinkeinojen vahvistamistumista sekä kehittymistä. Kunta pyrkii toimissaan luomaan positiivista kuvaa Tervon alueen matkailun kannalta tärkeissä kohderyhmissä.

Työvoimapoliittinen vaikuttaminen

Tervon kunta tekee yhteistyötä viranomaisten kanssa sekä vaikuttaa alueellisesti työvoimapoliittisesti. Tervon kunnan vahvuuksia on paikallisen elinkeinorakenteen sekä yritysten tuntemus. Tervon kunta pitää yllä yhteistyötä työvoimaviranomaisten sekä alueen työnantajien sekä työvoiman välillä

2.3 Kunnan toimintaympäristö

Tervon pinta-ala on 494,30 km², josta 146,55 km² on vesistöjä. Tervo on luokiteltu osasaaristokunnaksi. Tilastokeskuksen mukaan Tervon taajama-aste oli vuonna 2023 36 %.

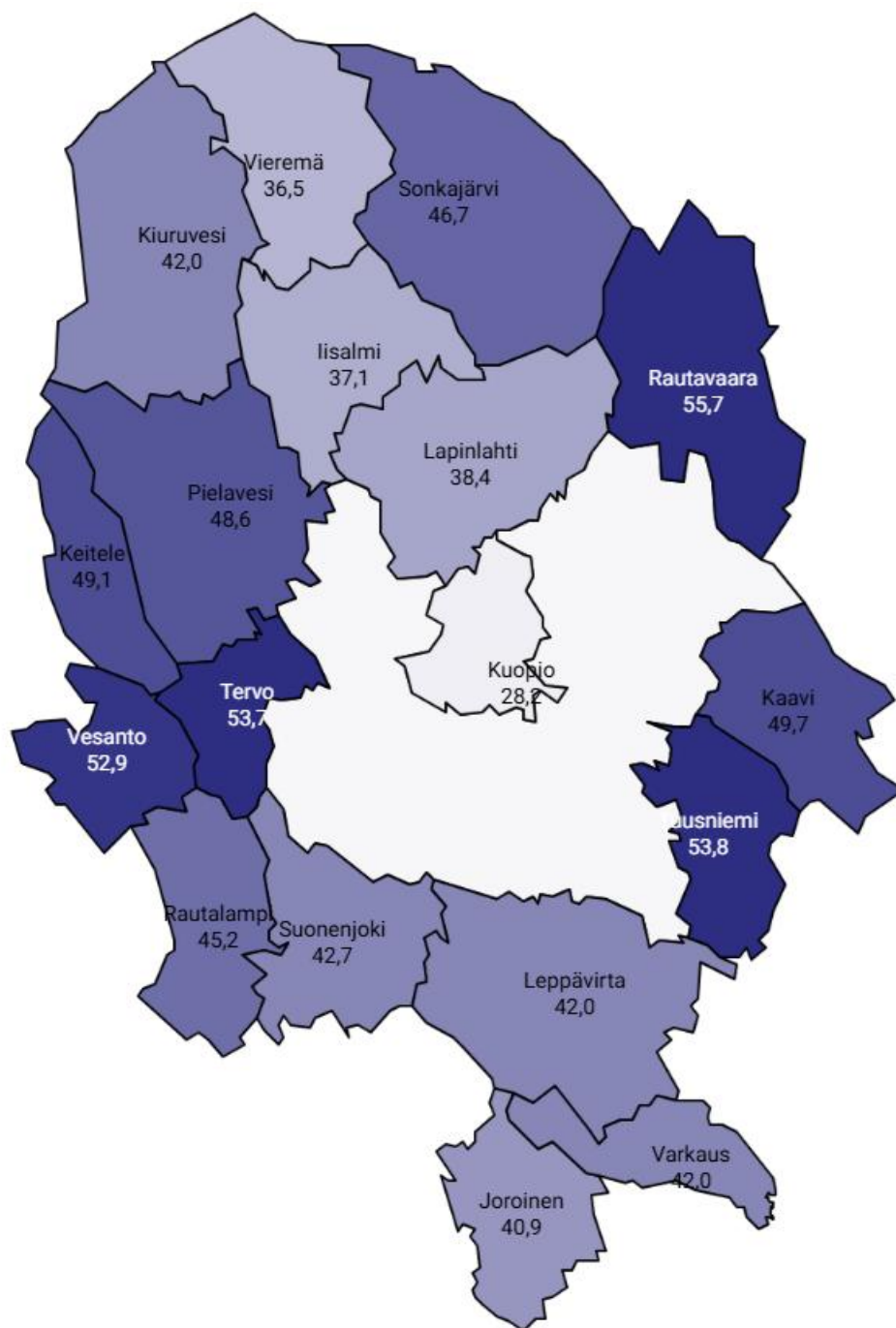
Väestönmuutokset ja väestörakenne

Vuoden 2024 (31.12) lopussa Tervossa oli tilastokeskuksen mukaan 1388 asukasta. Väkiluku laski vuodesta 2023 -29 asukkaalla. Trendi noudattelee koko Pohjois-Savon yleistä linjaa, jossa väkiluku on pääsääntöisesti laskeva. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Tervon väkiluku jatkaa laskemistaan ja vuonna 2045 Tervon väkiluku on 1 050 henkilöä.

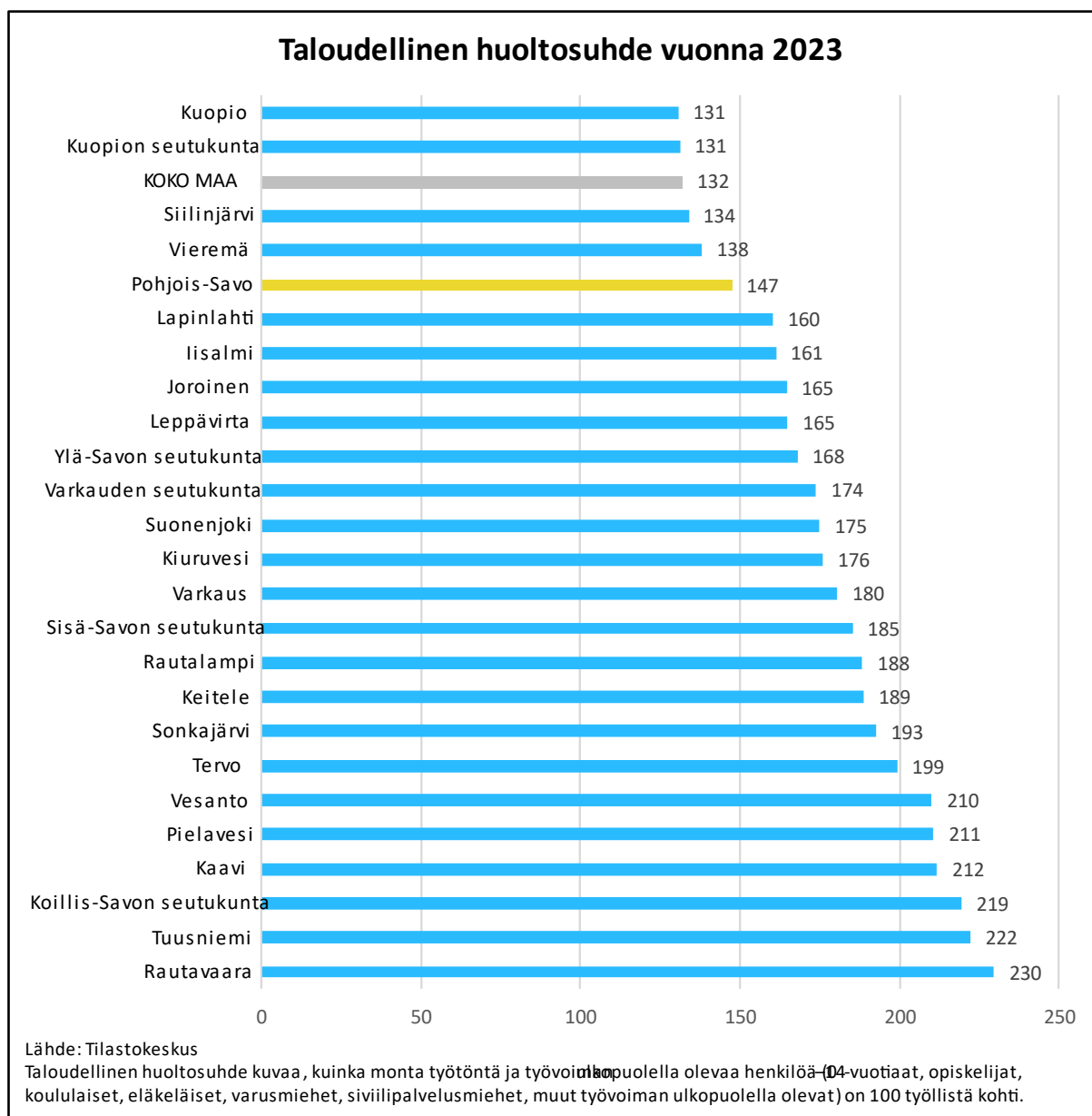

Tervon kunnan ikärakenne painottuu aikuisväestöön. Väestön keski-ikä oli Tervossa vuoden 2024 lopussa 56 vuotta ja koko maassa 44 vuotta. Matala syntyvyys näkyy Tervossa lapsi-ikäluokkien määrissä. Tervossa yli 50 % väestöstä on eläkkeellä.

Kaikki eläkkeensaajat (%-osuus väestöstä) 31.12.2024 Pohjois-Savon kunnissa

Tervon taloudellinen huoltosuhde vuonna 2023 oli 199, joka selittyy Tervon ikärakenteesta johtuvalla eläkeläisten määrällä. Tervon väestöstä 745 (31.12.2024) henkilöä on ollut eläkkeellä. Taloudellisen huoltosuhteen kriittisenä raja on pidetty 200, joillain yhtä työllistä kohden on enemmän kuin kaksi ei-työllistä henkilöä.

Tervossa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on ollut huhtikuussa 2025 13,6 %. Koko maan prosenttimäärä on 11,5 %. Tervossa korostuu etenkin pitkäistyöttömien osuus työttömien kokonaismäärästä. Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka tutkimusajankohtana on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan.

Kunta	Työttömiä työnhakijoita yhteensä heinäkuu 2025	Työttömät työnhakijat, %-osuus työvoimasta, heinäkuu 2025	Työttömät työnhakijat, %-osuus työvoimasta, heinäkuu 2024	Alle 25-vuotiaat työttömät, heinäkuu 2025	Pitkäaikais-työttömät, heinäkuu 2025	Pitkäaikais-työttömät, heinäkuu 2025, %-osuus työttömistä
Tervo	61	11,2	9,7	5	28	45,9

Tervon työpaikkaomavaraisuus on 72,2 % (vuonna 2023). Tervosta työssäkäyntiliikenne suuntautuu pääsääntöisesti Kuopioon. Maatiloja Tervossa on ollut vuoden 2023 lopussa 42 kappaletta, joista maitotilojen osuus on 0.

Lähde: foreSavo

3 VUODEN 2026 TALOUSARVIOEHDOTUS

3.1 Talousarvionäkymät 2026

Tervossa vuoden 2024 tilinpäätös oli ylijäämäinen 455 842,21 euroa. Taseeseen kertynyt ylijäämä on 918 733,70 euroa (vuonna 2023 462 891,49 euroa). Kertynyttä ylijäämää / asukas oli 651 euroa.

Tuleva vuosi 2026 ja suunnitelmakausi 2027–2028 tulevat olemaan kunnalle taloudellisesti haastavia. Valtionosuuksien lopullinen taso ei ole tiedossa, sekä uuden yhtenäiskoulun rakentamisesta johtuvat leasingkustannukset alkavat rasittaa kunnan käyttötaloutta. Investointivelkaa on kertynyt ja investointien toteutuessa poistot alkavat osaltaan heikentää tulosta. Työttömyyden ja toimeentulotukimenojen kasvu kuormittavat kunnan taloutta myös tulevina vuosina. Kunnan väestön ikärakenne on painottunut siten, että mahdollinen työllisyyden kohentuminen ei nostaisi merkittävästi tuloverojen määrää, mutta pienentäisi työllisyyden hoidon kustannuksia.

3.2 Talousarvion rakenne, sitovuus, seuranta ja tilivelvollisuus

Kuntalaissa säädetään kunnan talousarvion ja -suunnitelman rakenteesta ja sisällöstä. Suomen Kuntaliitto sekä kirjanpitolautakunnan kuntajaosto ovat lisäksi antaneet ohjeita ja suosituksia talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta ja sisällöstä. Tervon kunnan talousarvion sisältö on laadittu ottaen huomioon mainitut ohjeet ja säännökset.

Vuoden 2026 talousarvioehdotus on taloussuunnitelmakauden 2026–2028 ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelmassa vuosien 2026–2028 euromääräiset luvut esitetään lautakuntien esityksissä tulosaluetasolla.

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät:

- käyttötalousosan
- tuloslaskelmaosan
- investointiosan
- rahoitusosan

Käyttötalousosan osalta valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimitilimille tehtävän tai tehtävien hoitamiseen.

Toimielimet on jaettu tulosalueisiin. Talousarvion käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova on määrärahan menojen ja tulojen erotus eli toimintakate. Toimintakate on käyttötalouden toimintatulojen ja -menojen erotus ja se osoittaa, paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.

Hallintokunnille ovat sitovia käyttötalouden määrärahat menojen osalta ja tuloarviot tulojen osalta. Hallinto-kunnat määrittelevät keskeiset sitovat tavoitteet ja tunnusluvut käyttötalouden talousarvioon. Talousarvion hyväksymisen jälkeen toimitilimet vahvistavat tarkemmat käyttösuunnitelmat talousarvioon perustuen.

Investointiosa sisältää suunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaksetaan suunnitelmavuosille.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Rahoitusosassa esitetään yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö. Hankkeet ja hankeryhmät esitetään toimitilimittain (hanke = investointikustannuspaikka). Kunnanvaltuustoon hyväksymä raja aktivoitavalle käyttöomaisuudelle on 10.000 euroa.

Talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan vuoden aikana puolivuotiskatsauksissa. Tilivelvollisten viranhaltijoiden tulee huolehtia siitä, että tulosalueen määräraha ei ylitä.

Kuntalain 125 §:n mukaan tilivelvollisia ovat valtuustoa lukuun ottamatta kunnan toimitilinten jäsenet ja asianomaisen toimitilimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Johtavana viranhaltijana voidaan pitää toimitilimen esittelijää ja toimitilimen tehtäväalueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavaa henkilöä hänen toimiessaan toimitilimen alaisena.

Luottamushenkilöt:

Kunnanhallituksen jäsenet
Lautakuntien jäsenet

Hallintotoimisto:

Kunnanjohtaja
Hallintopäällikkö
Rakennustarkastaja
Ympäristönsuojelutarkastaja

Sivistystoimisto:

Yhtenäiskoulun rehtori
Varhaiskasvatuspäällikkö

Ympäristöterveydenhuollon toimisto

Ympäristöterveysjohtaja

3.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyjen avulla tuotetaan riittävä varmuus tuloksellisesta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta sekä hyvän hallinnon toteutumisesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla varmistetaan strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen, päätösten perusteena olevan tiedon riittävyys ja luotettavuus ja se, että lainsäädäntöä, määräyksiä ja ohjeita sekä johdon ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus sekä resurssit turvataan.

Kunnanvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista, jotka ohjaavat koko kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Kuntalain mukaan kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kunnanhallitus valvoo sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa, tuloksellisuutta ja raportointia sekä antaa täydentävät ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseksi. Lisäksi kaikki tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa varojen käytössä vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta määriteltyjen menettelytapojen ja ohjeiden mukaisesti.

3.4 Henkilöstö

Vuoden 2024 lopussa Tervon kuntaan palvelussuhteessa oli yhteensä 58 työntekijää. Marraskuussa 2025 palvelussuhteessa (sekä vakituinen että määräaikainen) Tervon kuntaan oli 52 henkilöä. Henkilöstömäärän arvioidaan pysyvän vuonna 2026 samalla tasolla, mutta sijaisten määrää pyritään vähentämään. Vuoden 2026 talousarviossa koko kunnan henkilöstömenot ovat 3 619 089 euroa. Ennen rekrytointien käynnistämistä vakituisten tehtävien täyttämiset arvioidaan täyttölupamenettelyssä kunnanhallituksessa. Henkilöstösuunnittelu on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa henkilöstösuunnitelmassa.

4 KONSERNIOHJAUS

4.1 Konserniohjauksen periaatteet

Kuntalain mukaan valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Valtuusto asettaa strategiset tavoitteet kuntakonsernissa samaan tapaan kuin se määrittelee ne kunnassa. Tavoitteilla ohjataan konsernijohtoa, kuntaa eri yhteisöissä edustavia henkilöitä sekä tytäryhteisöjä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan konserniohjeen 15.6.2023 § 30. Konserniohjeella luodaan puitteet kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti.

Kuntalain mukaan talousarviossa on huomioitava kuntakonsernin näkökulma sekä vastuut ja velvoitteet. Kuntakonsernin taloutta ja investointeja on voitava suunnitella ja ohjata yhdessä, jotta konsernin kokonaisuus voidaan varmistaa ja rajalliset resurssit käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyödyksi. Kunnanvaltuusto päättää kuntakonsernille ja sen tytäryhteisöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista kunnan talousarvion käsittelyn yhteydessä. Tytäryhteisöt on ohjeistettu huomioimaan omissa

talousarvioesityksissään yhtiön toimintaan liittyvä sisäinen valvonta ja riskien hallinta. Tytäryhtiöiden toiminnasta ja taloudesta raportoidaan konserniohjeen mukaan kunnan osavuositarkastuksissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntalain 118 §:n mukaan kuntien taloudellista tilannetta tarkastellaan kuntakonsernin talouden tunnuslukujen mukaisesti.

4.2 Tervon kuntakonsernin rakenne ja konserniyhteisöille asetetut tavoitteet

Tervon kuntakonserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

Kunnan välitön määräysvalta:

- Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot
- Tervon Kehitys Oy

Osakkuusyhteisöt: kunnan määräysvalta

- Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli
- Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto

Kaikille konserniyhtiölle asetettava yhteinen tavoite vuodelle 2026: Konserniyhtiöiden korjausvelan määrän selvittäminen.

Tervon Kehitys Oy

Tervon Kehitys Oy on Tervon kunnan 100 prosenttisesti omistama yhtiö.

Yhtiöllä on vuonna 2025 neljä liiketoimintaosa-aluetta:

- kaukolämpöliiketoiminta
- vesiliiketoiminta
- kiinteistöliiketoiminta
- kehitystoiminta

Yhtiöllä on ulkopuolinen toimitusjohtaja.

Omistajaohjauksen osalta vuoden 2026 tavoitteena on positiivinen liiketoiminnan tulos, erityisesti vesiliiketoiminnan kannattavuuden varmistaminen sekä yhtiön riskienhallinnan tehostaminen. Lisäksi yhtiön tulee selvittää liiketoiminta-alueittain toiminnan taloudellinen kannattavuus sekä nykytilan että tulevaisuuden osalta.

Kiinteistö Oy Tervon Vuokratalot

Viime vuosina suurimmat haasteet talouden tasapainolle vuokrataloyhtiön osalta ovat aiheuttaneet Myllärinkulman kiinteistön ylläpitokustannukset ja asuntoihin kohdistuneet yllättävät korjauskustannukset. Myllärinkulma-kiinteistö ollut myynnissä vuodesta 2020, Haasteeseen on reagoitu käynnistämällä vuokra-asuntokannan sopeuttaminen kysyntää vastaavaksi, mikä tarkoittaa joidenkin vuokratalojen myyntiä tai purkamista tulevina vuosina.

Omistajaohjauksen osalta vuokrataloille on asetettu tavoitteeksi toiminnan taloudellinen tasapaino ja talouden tasapainottamissuunnitelman päivittäminen. Vuokratalojen tavoitteena on vastata vuokra-asuntojen kysyntään alueella ja saada käyttöaste mahdollisimman korkeaksi. Lisäksi yhtiön pitää selvittää liiketoiminnan kannattavuus tulevaisuuden osalta.

Vuonna 2026 tavoitteena on, että yhtiön tilikauden tulos on positiivinen, joka on haastava, jos vuokrausaste jää matalaksi.

Kiinteistö Oy Tervon Teollisuushalli

Tervon kunta omistaa 72,12 % yhtiön osakekannasta. Yhtiön tehtävänä on omistaa ja hallinnoida Teollisuustie 2 sijaitsevaa teollisuuskiinteistöä. Toimitilojen vuokraamisessa on ollut haastetta ja tilat ovat olleet pääsääntöisesti tyhjiään. Yhtiön tilikauden tulos oli 2024 317,65 euroa.

Kiinteistö Oy Tervon Yrityspuisto

Tervon kunta omistaa 55,1 % yhtiön osakekannasta. Valtaosa kunnan omistamista tiloista on remontoitu ja kunnostettu. Kunnan omistamien toimitilojen osalta määräaikaista sopimuksia on saatu solmittua, mutta tiloihin on tullut tyhjiä kuukausia. Yhtiön tilikauden 2024 tulos oli 1691,14 euroa. Omistus ko. yhtiössä on tarkoitettu lyhytaikaiseksi ja edelleen luovutettavaksi ja yhtiön tilinpäätöstä ei ole yhdistelty konsernin lukuihin.

5 TERVON KUNNAN TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2027-2028

5.1 Toimintakulut

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä toimintakulut (ulkoiset + sisäiset erät) ovat 6 698 959 euroa. Vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa toimintakulut ovat 6 361 721 euroa. Toimintakulut nousevat vuoden 2025 talousarvioon verrattuna 5,3 % (337 238 euroa). Talousarvion laadintaohjeen linjauksen mukaisesti palkkakuluihin on tehty 4 %:n korotus.

Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksuprosentiksi on arvioitu vuodelle 2026 1,30 prosenttia. Henkilöstösivukulut on laskettu talousarvioon talousarvion laadintaohjeessa annetuilla prosenteilla. Lopulliset maksut vuodelle 2026 vahvistetaan loppuvuodesta 2025. Työnantajan palkkaperusteinen KuEl- maksu vuodelle 2026 on ennakkoarvioiden mukaan 17,40 prosenttia.

5.2 Toimintakulut menolajeittain

Vuoden 2026 talousarviossa kunnan toimintamenoista 6 361 721 eurosta (ulkoiset + sisäiset erät) 28,5 % (1 906 440 euroa) koostuu palvelujen ostoista. Henkilöstökulut ovat 3 619 089 euroa ollen toimintamenoista 54 %.

Aine-, tarvike- ja tavaraostoihin on talousarviossa varattu 325 780 euroa (4,9 %). Avustukset muodostavat toimintamenoista 251 000 euroa eli 3,7 %. Muita toimintakuluja on 2026 talousarviossa 596 650 euroa (8,9 %).

5.3 Toimintatuotot

Toimintatuottoja vuonna 2026 on arvioitu kertyvän yhteensä 2 372 437 euroa, joka on 10 079 euroa (0,43 %) vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Toimintatuotoista euroa on ulkoisia tuloeria 1 921 037 ja 39 000 euroa sisäisiä tuloeria. Ulkoisista myyntituotoista merkittävimpiä ovat ympäristöterveydenhuollon tuotot noin 1 485 300 euroa.

Tuet ja avustukset muodostavat toimintatuotoista 4,5 % eli 105 450 euroa. Muita toimintatuottoja on vuodelle 2026 arvioitu 205 400 euroa, joka on 40 % kuluvaa vuotta vähemmän.

5.4 Toimintakate

Vuoden 2026 talousarviossa toimintakatteeksi on arvioitu – 4 326 522 euroa. Vuoden 2025 alkuperäisessä talousarvioesityksessä toimintakatteeksi on arvioitu -3 999 363 milj. euroa, eli nettomenojen ennakoidaan nousevan 337 238 euroa vuoden 2025 talousarvioon verrattuna.

5.5 Verotulot

Verotuloja vuonna 2026 on arvioitu kokonaisuudessaan kertyvän 3 471 000 euroa, mikä on 2,5 % enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa (3 384 000 euroa). Vuoden 2024 tilinpäätöksessä kunnan tuloveroa kertyi 2 272 111 euroa, kiinteistöveroa 702 576 euroa ja yhteisöveroa 361 612 euroa, yhteensä 3 336 299 euroa.

Kunnan tuloveroprosentti vuodelle 2026 on 9,90 %. Kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero-% 0,70
- maapohjan kiinteistövero-% 1,30

- muiden kuin vakituisten as. rakennusten kiinteistövero-% 1,70
- yleinen kiinteistövero-% 1,20
- rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero-% 2,00
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero-% 0,00
- voimalaitosten kiinteistövero- % 3

5.6 Valtionosuudet

Kuntaliiton valtionosuusarviolaskelman mukaan Tervon kunnan valtionosuudet ovat vuonna 2026 969 831 euroa, jossa on nousua vuoden 2025 talousarvioon (835 547 euroa) 134 284 euroa (16,1 %).

5.7 Tuloslaskelman arviointi

Vuosikate vuoden 2026 talousarviossa on 264 809 euroa, mikä on 78 875 euroa (talousarvio 2025 343 684 euroa) edellisvuotta huonompi. Merkittävä negatiivinen vaikutus vuodelle 2026 on koulun leasingmaksut.

Vuosikate ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja, jotka vuoden 2026 talousarviossa on arvioilta 282 407 euroa. Tilikauden arvioitu tulos on -17 598 euroa. Poistoeron ja rahastojen muutosten jälkeen talousarvion tilikauden alijäämäksi muodostuu 10 892 euroa.

5.8 Rahoituslaskelman arviointi

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella. Negatiivinen arvo kertoo kunnan maksuvalmiuden heikkenemisestä tilikaudella 2026.

Rahoituslaskelmassa investointien rahavirta pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulojen jälkeen on 114 609 euroa, kun se vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa on 188 284 euroa. Investoinnit katetaan rahoitusosuuksilla ja pysyvien vastaavien myyntituloilla.

Vuoden 2026 talousarviossa ei varauduta lainannostoon. Pitkäaikaisia lainoja maksetaan pois 431 666 euroa.

5.9 Tase-erien kehitys

Rahoitusvarallisuus/kassavarat

Kassavarat vuoden 2024 lopussa olivat 3,7 milj. euroa. Talousarviovuonna 2025 kassavarat ovat vähentyneet kuntatodistuksen lyhentämisen myötä. Vuonna 2026 kassavarojen arvioidaan vähenevän.

Omavaraisuus ja suhteellinen velkaantuneisuus

Kunnan omavaraisuusaste vuoden 2024 tilinpäätöksessä oli 60,7 %. Omavaraisuus -% kertoo oman pääoman ja koko kunnan pääoman suhteen eli mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli vuoden 2024 tilinpäätöksessä 77,2 %. Suhteellinen velkaantuneisuus -% kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisin maksuun.

5.10 Taloussuunnitelmakauden 2026–2028 investointiohjelma

Suunnitelmakauden 2026–2027 investointihankkeet ovat yhteensä 595 000 euroa. Investoinneista vuodelle 2026 kohdistuu 480 000 ja vuodelle 2027 95000 euroa. Tarkemmat selvitykset investointihankkeista on esitetty investointiosassa.

5.11 Kertynyt ylijäämä / alijäämä

Kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä on vuoden 2024 tilinpäätöksen jälkeen 919 000 euroa. Kertynyttä ylijäämää / asukas on 651 euroa.

5.12 Lainat

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä Tervon kunnalla oli lainaa yhteensä 4 247 000 euroa eli 3008 euroa/asukas.

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä Tervon kuntakonsernilla oli lainaa yhteensä 7 236 000 euroa eli 5125 euroa/asukas.

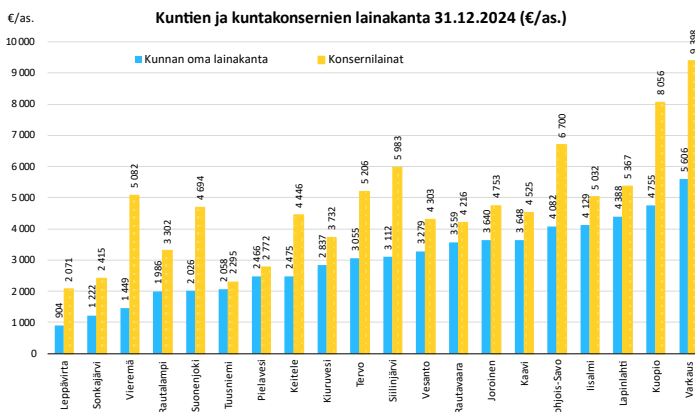
Arvion mukaan talousarviovuoden 2025 lopussa lainaa on arviolta noin 3 615 007 euroa eli 2620 euroa/asukas. Arvion mukaan lainakanta olisi suunnitelmakauden lopussa 2 370 009 euroa. Lainakanta sisältää sekä pitkä- että lyhytaikaisten luottojen erät.

Suhteellinen velkaantuneisuus Tervon kuntakonsernissa on yli 50 %. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo siitä, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluku on, sitä parempi mahdollisuus kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Velkaantuneisuutta on kasvattanut kuntien tehtävien lisääntyminen ja merkittävät investointipaineet. Kuntien valtionosuuksien leikkaukset, tehtävien kasvu ja palvelujen kysynnän lisäys ovat pienentäneet kuntien investointien tulorahoitusosuutta, mikä yhdessä korkean investointitason kanssa on kiihdyttänyt kuntien ja kuntakonsernien velkaantumista. Velkaantumisessa olennaista on se, mikä on velkaantumisen muutosvauhti suhteessa kunnan tulokehitykseen tulevaisuudessa.

Kuntien ja kuntakonsernien lainakanta 31.12.2024 (€/as.)

Kunta	Kunnan oma lainakanta	Konsernilainat
Leppävirta	904	2 071
Sonkajärvi	1 222	2 415
Vieremä	1 449	5 082
Rautalampi	1 986	3 302
Suonenjoki	2 026	4 694
Tuusniemi	2 058	2 295
Pielavesi	2 466	2 772
Keitele	2 475	4 446
Kiuruvesi	2 837	3 732
Tervo	3 055	5 206
Siilinjärvi	3 112	5 983
Vesanto	3 279	4 303
Rautavaara	3 559	4 216
Joroinen	3 640	4 753
Kaavi	3 648	4 525
Pohjois-Savo	4 082	6 700
Iisalmi	4 129	5 032
Lapinlahti	4 388	5 367
Kuopio	4 755	8 056
Varkaus	5 606	9 398

Lähde: Kysely Pohjois-Savon kunnille maaliskuusta 2025

Pohjois-Savon liitto

Lähde: Kysely Pohjois-Savon kunnille maaliskuusta 2025

Manner-Suomen kuntakonsernien lainakanta 2024 tilinpäätöksissä oli keskimäärin 7 254 euroa asukasta kohden.

6 VALTIOVARAINMINISTERIÖN TOIMEKSIANNOSTA KERÄTTÄVÄT TIEDOT

TERVON KUNTA

TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA 2027-2028

ULKOISET ERÄT

TP 2024 TA 2025 TA 2026 TS 2027 TS 2028

TOIMINTATUOTOT	2 561	2 311	2 321	2 242	2 287
Myyntituotot	1 897	1 797	1 921	1 921	1 959
Maksutuotot	122	113	102	100	102
Tuet ja avustukset	95	67	105	28	29
Muut toimintatuotot	447	334	193	193	197
TOIMINTAKULUT	6 218	6 310	6 648	6 480	6 610
Henkilöstökulut	3 349	3 475	3 619	3 489	3 559
Palvelujen ostot	1 814	1 852	1 868	1 863	1 900
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	305	319	326	313	320
Avustukset	205	226	251	231	235
Muut toimintakulut	545	438	584	584	596
TOIMINTAKATE	-3 657	-3 999	-4 327	-4 238	-4 323
Verotulot	3 336	3 384	3 471	3 471	3 489
Valtionosuudet	757	835	970	970	970
Rahoitustuotot ja -kulut	408	123	150	150	153
VUOSIKATE	844	343	264	353	289
Poistot ja arvonalentumiset	407	385	282	282	288
Satunnaiset erät					
TILIKAUDEN TULOS	437	-42	-17	70	1
Investointimenot yhteensä	-106	-540	-480	-95	-95
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0		135		
Investointihyödykkeiden luovutustulot(brutto)	250	385	195		
Toiminnan ja investointien rahavirta	983	343	264	352	288
Lainakanta 31.12	4 247	3 815	3 183	2 752	2 370
Tulooveroprosentti	9,9	9,9	9,9	9,9	9,9
Henkilöstön määrä, vakituiset	45	45	45	45	44

7 TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO TA 2026

Toimielin/tulosalue	Sitovuus 1)	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
100 KESKUSVAALILAUTAKUNTA			
100 Vaalit	B		
120 TARKASTUSLAUTAKUNTA			
121 Tilintarkastus	B	19 650	
130 KUNNANHALLITUS			
131 Yleishallinto	B	1 027 930	31 885
481 Tekniset palvelut	B	472 330	244 700
601 Ympäristötoimi	B	152 750	56 700
160 KHALL. ELINKEINOJAOSTO			
161 Elinkeinotoiminta	B	159 760	800
300 SIVISTYSLAUTAKUNTA			
301 Koulutustoiminta	B	2 578 669	216 450
361 Vapaa-aikatoiminta	B	520 040	53 550
650 YMPÄRISTÖTERVEYSLAUTAKUNTA	B		
651 Ympäristöterveyden huolto	B	1 767 830	1 768 352
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		3 471 000
Valtionosuudet	B		969 831
Korkotulot	B		7 000
Muut rahoitustulot	B		246 500
Korkomenot	B	95 000	
Muut rahoitusmenot	B	8 000	
INVESTOINTIOSA			
901 KUNNANHALLITUS			
902 Kiinteä omaisuus			195 000
926 Tietokoneohjelmat		60 000	
920 SIVISTYSLAUTAKUNTA			
926 Kiinteistöjen peruskorjaukset	B		
957 Talonrakennus	B		
931 Koneet ja kalusto	B	70 000	
940 TEKNISET PALVELUT			
945 Muut pitkävaikutteiset menot	B		
955 Kiinteistöjen peruskorjaukset	B	90 000	
965 Julkinen käyttöomaisuus	B	260 000	135 000
RAHOITUSOSA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten vähennykset	B		30 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	431 666	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B		
Vaikutus maksuvalmiuteen			286 857
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		7 713 625	7 713 625
1) B = sitovuus bruttomääräraha/-tuloarvio			

8 TULOSLASKELMAOSA (ULK. + SIS. ERÄT)

TULOSLASKELMAOSA (ulk. + sis. erät)

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot					
Myyntituotot	1 935 487,00 €	1 836 238,00 €	1 960 037,00 €	1 921 037,00 €	1 959 470,00 €
Maksutuotot	123 364,00 €	113 280,00 €	101 550,00 €	99 550,00 €	101 560,00 €
Tuet ja avustukset	94 535,00 €	66 550,00 €	105 450,00 €	28 450,00 €	29 000,00 €
Muut toimintatuotot	458 858,00 €	346 290,00 €	205 400,00 €	193 400,00 €	197 270,00 €
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 612 244,00 €	2 362 358,00 €	2 372 437,00 €	2 242 437,00 €	2 287 300,00 €
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-3 348 876,00 €	-3 474 698,00 €	-3 619 089,00 €	-3 488 849,00 €	-3 558 610,00 €
Palvelujen ostot	-1 852 491,00 €	-1 891 193,00 €	-1 906 440,00 €	-1 863 140,00 €	-1 900 400,00 €
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-305 336,00 €	-318 910,00 €	-325 780,00 €	-313 780,00 €	-320 020,00 €
Avustukset	-205 830,00 €	-226 500,00 €	-251 000,00 €	-231 000,00 €	-235 620,00 €
Muut toimintakulut	-557 494,00 €	-450 420,00 €	-596 650,00 €	-584 350,00 €	-596 050,00 €
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-6 270 027,00 €	-6 361 721,00 €	-6 698 959,00 €	-6 481 119,00 €	-6 610 700,00 €
* TOIMINTAKATE *	-3 657 783,00 €	-3 999 363,00 €	-4 326 522,00 €	-4 238 682,00 €	-4 323 400,00 €
Verotulot	3 336 299,00 €	3 384 000,00 €	3 471 000,00 €	3 471 000,00 €	3 489 000,00 €
Valtionosuudet	757 412,00 €	835 547,00 €	969 831,00 €	969 831,00 €	969 831,00 €
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	11 402,00 €	7 000,00 €	7 000,00 €	7 000,00 €	7 000,00 €
Muut rahoitustuotot	508 268,00 €	246 500,00 €	246 500,00 €	246 500,00 €	246 530,00 €
Korkokulut	-104 584,00 €	-120 000,00 €	-95 000,00 €	-95 000,00 €	-92 000,00 €
Muut rahoituskulut	-6 368,00 €	-10 000,00 €	-8 000,00 €	-8 000,00 €	-8 160,00 €
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	408 718,00 €	123 500,00 €	150 500,00 €	150 500,00 €	153 370,00 €
* VUOSIKATE *	844 646,00 €	343 684,00 €	264 809,00 €	352 649,00 €	288 801,00 €
Poistot ja arvonalentumiset					
<i>Suunnitelman mukaiset poistot</i>	-407 145,00 €	-385 781,00 €	-282 407,00 €	-282 407,00 €	-288 050,00 €
Satunnaiset erät					
* TILIKAUDEN TULOS *	437 501,00 €	-42 097,00 €	-17 598,00 €	70 242,00 €	751,00 €
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	18 342,00 €	18 342,00 €	6 706,00 €	6 706,00 €	6 706,00 €
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	455 843,00 €	-23 755,00 €	-10 892,00 €	76 948,00 €	7 457,00 €
= valtuustoon nähden sitovat erät					

8.1 Tavoitteet ja tunnusluvut

Tavoitteet ja tunnusluvut

Toimintatuotot/Toimintakulut, % (ulk.+)	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
=100 x Toimintatuotot / Toimintakulut,	-41,7	-37,1	-35,4	-34,6	-34,6
Vuosikate/poistot, %					
= 100 x Vuosikate / Poistot	-207,5	-89,1	-93,8	-124,9	-100,3
Vuosikate eur/asukas	586,2	243,4	191,9	255,5	209,3
Asukasmäärä vuoden lopussa	1441	1412	1380	1380	1380

8.2 Tuloslaskelma (ulkoinen)

TULOSLASKELMA	TP 2024	TA2025	TA2026	Muutos%
TOIMINTATUOTOT				
Myyntituotot	1 897 687	1 797 438	1 921 037	6,9
Maksutuotot	122 241	113 280	101 550	-10,4
Tuet ja avustukset	94 535	66 550	105 450	58,5
Muut toimintatuotot	447 320	334 290	193 400	-42,1
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 561 783	2 311 558	2 321 437	0,4
TOIMINTAKULUT				
Henkilöstökulut	-3 348 876	-3 474 698	-3 619 089	4,2
Palvelujen ostot	-1 814 000	-1 852 393	-1 867 940	0,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-305 336	-318 910	-325 780	2,2
Avustukset	-205 830	-226 500	-251 000	10,8
Muut toimintakulut	-545 523	-438 820	-584 150	33,1
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-6 219 565	-6 311 321	-6 647 959	5,3
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-3 657 782	-3 999 763	-4 326 522	8,2
Verotulot	3 336 299	3 384 000	3 471 000	2,6
Valtionosuudet	757 412	835 547	969 831	16,1
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	11 402,00	7 000,00	7 000,00	0,0
Muut rahoitustuotot	508 268,00	246 500,00	246 500,00	0,0
Korkokulut	-104 584,00	-120 000,00	-95 000,00	-20,8
Muut rahoituskulut	-6 368,00	-10 000,00	-8 000,00	-20,0
Rahoitustuotot ja -kulut	408 718,00	123 500,00	150 500,00	21,9
VUOSIKATE	844 647,00	343 284,00	264 809,00	-22,9
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-407 145,00	-385 781,00	-282 407,00	-26,8
Poistot ja arvonalentumiset	-407 145,00	-385 781,00	-282 407,00	-26,8
TILIKAUDEN TULOS	437 502,00	-42 497,00	-17 598,00	-58,6
Poistoeron muutos	18 342,00	18 342,00	6 706,00	-63,4
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	455 844,00	-24 155,00	-10 892,00	-54,9

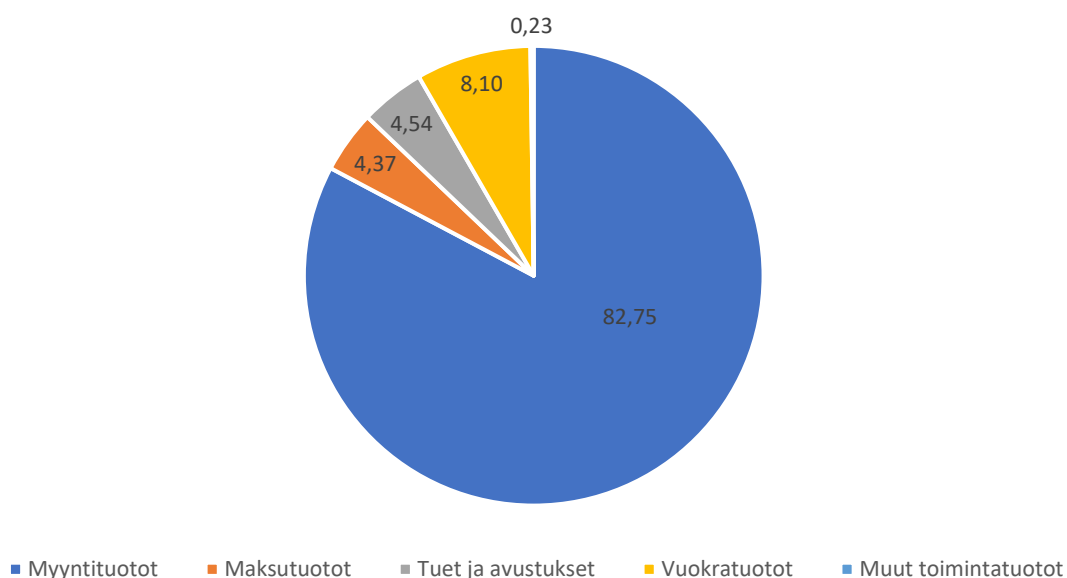

8.3 Toimintatuotot ja –kulut lajeittain TA 2026

Toimintatuottojen (ulk.) jakautuminen tulolajeittain

	%	2026	2025	2024
Myyntituotot	82,75	1 921 037	1 797 438	1 897 687
Maksutuotot	4,37	101 550	113 280	122 241
Tuet ja avustukset	4,54	105 450	66 550	94 535
Vuokratuotot	8,10	188 000	380 100	381 665
Muut toimintatuotot	<u>0,23</u>	<u>5 400</u>	<u>9 300</u>	<u>65 654</u>
	100	2 321 437	2 366 668	2 561 782

Toimintatuottojen jakautuminen 2026

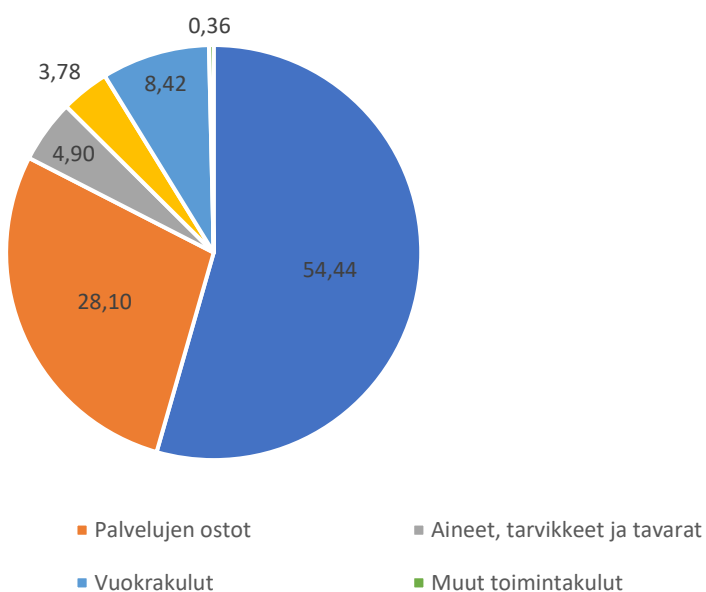

Toimintakulujen (ulk.) jakautuminen kululajeittain

	%	2026	2025	2024
Henkilöstökulut	54,44	-3 619 089	-3 474 698	-3 348 876
Palvelujen ostot	28,10	-1 867 940	-1 852 393	-1 814 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4,90	-325 780	-318 910	-305 336
Avustukset	3,78	-251 000	-226 500	-205 830
Vuokrakulut	8,42	-560 100	-414 240	-447 436
Muut toimintakulut	<u>0,36</u>	<u>-24 250</u>	<u>-24 580</u>	<u>-98 087</u>
	100	-6 648 159	-6 311 321	-6 219 565

Toimintakulujen jakautuminen 2026

Toimintatuotot ja -kulut hallintokunnittain

ulk + sis. Erät eur	tuotot	kulut	netto
keskushallinto	32 685,00	1 207 340,00	-1 174 655,00
sivistystoimi	270 000,00	3 098 709,00	-2 828 709,00
tekniset palv./khal	244 700,00	472 330,00	-227 630,00
ympäristötoimi/khal	56 700,00	152 750,00	-96 050,00
ympäristöterveydenhuolto	1 768 352,00	1 767 830,00	522,00
yhteensä	2 372 437,00	6 698 959,00	-4 326 522,00

9 RAHOITUSLASKELMA

RAHOITUSLASKELMA

	TP 2024	TA2025	TA2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	844 645	343 284	264 609	352 649	288 801
Satunnaiset erät					
Tulorahoitukset korjauserät	-5 118				
Toiminnan rahavirta	839 527	343 284	264 609	352 649	288 801
Investointien rahavirta					
Investointimenot		-540 000	-480 000	-95 000	-95 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin			135 000		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-37 082	385 000	195 000		
Toiminnan ja investointien rahavirta	802 445	188 284	114 609	257 649	193 801
Rahoituksen rahavirta					
<i>Antolainauksen muutokset</i>					
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Antolainauksen muutokset</i>	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Lainakannan muutokset</i>					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	500 000				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-406 666	-431 666	-431 666	-406 666	-381 666
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-148 365				
<i>Lainakannan muutokset</i>	-55 031	-431 666	-431 666	-406 666	-381 666
<i>Oman pääoman muutokset</i>					
<i>Muut maksuvalmiuden muutokset</i>					
Toimeksiantojen varojen ja po:ien muutos	8 137				
Vaihto-omaisuuden muutos					
Saamisten muutos	91 709				
Korottomien velkojen muutos	174 455				
Rahoituksen rahavirta	249 270	-401 666	-401 666	-376 666	-351 666
Rahavarojen muutos	1 051 715	-213 382	-287 057	-119 017	-157 865
Rahavarat 31.12	3 748 097				
Rahavarat 1.1.	2 515 721				

10 HALLINTOKUNTAKOHTAISET TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET

10.1 Keskusvaalilautakunta (Toimielin, 100)

Vaalit (Tulosalue, 101)

Tulosalueen toiminnot

Vaalit

Kunnan keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelyistä kunnassa ja tuottaa äänestyspalvelut voimassa olevien säädösten mukaisesti, valvoo vaalien järjestämistä ja äänestystilaisuuksien toimivuutta.

Tervon kunta muodostaa yhden äänestysalueen. Äänioikeutettuja on noin 1320. Seuraavat vaalit järjestään vuonna 2027.

VAALIT

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1000 €
Toimintatulot	8 945	6000		3	3
Toimintamenot	-11 082	-13 800		-9,5	-9,5
Toimintakate (netto)	-2 137	-7 800		-6,5	- 6,5
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-787	-978			

=valtuustoon nähden sitovat erät

10.2 Tarkastuslautakunta (Toimielin, 120)

Tilintarkastus (Tulosalue, 121)

Tulosalueen toiminnot

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämistä varten.

Lautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioi kunnallisten palvelujen onnistumista palvelujen käyttäjien odotuksiin ja tarpeisiin nähden.

Tavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Valtuuston asettamien tavoitteiden arviointi.	Arviointisuunnitelman laatiminen/päivittäminen.	Arviointikertomus.
Työohjelman mukainen toiminnan ja talouden arviointi.	Arviointi työohjelman mukaisesti.	Työohjelman toteutumisen seuranta.

TILINTARKASTUS

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimintatulot					
Toimintamenot	-19 754	-17 303	-19 650	-20	-20
Toimintakate (netto)	-19 754	-17 303	-19 650	-20	-20
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-1400	-1297	-1380		

=valtuustoon nähden sitovat erät

10.3 Kunnanhallitus (Toimielin, 130)**Yleishallinto (Tulosalue, 131)**

Yleishallinto vastaa kunnan hallinto, -henkilöstö, - ITC-, ja talouspalveluiden toimintaan liittyvistä hallinnollisista tehtävistä ja muista yleisistä toimintaedellytyksistä, kunnan kokonaiskehittämisestä, joukkoliikennepalveluista, kunnanhallituksen asioiden valmistelusta, esittelystä ja päätösten täytäntöönpanosta.

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Tavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Resurssien tehokas käyttö.	Taloushallinnon automaation lisääminen.	toteutunut/ei toteutunut.
Paikkariippumattomat, sujuvat ja saavutettavat palvelut.	Asiakkaiden omatoimisen maksamisen tapojen lisääminen.	toteutunut/ei toteutunut.
Konserniyhteisöjen toiminnan on tuettava kunnan strategian toteutumista ja yhtiöiden liiketoiminnan on oltava kestävä.	Tarkastellaan nykyisen konsernirakenteen toimivuus.	toteutunut/ei toteutunut.

YLEISHALLINTO

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimintatulot	79 232	46 695	31 885	30	30
Toimintamenot	-894 218	-998 150	-1 027 930	-1030	-1060
Toimintakate (netto)	-814 986	-951 455	-996 045	-1000	-1030
Poistot ja arvonalentumiset	-59 761	-53 815	-38 561		
Laskennalliset erät	367 673	329 570	355 256		

=valuustoon nähden sitovat erät

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Julkisen talouden sopeuttamistarpeet jatkuvat, kuntien tulorahoituksen pohja on edelleen epävarma.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit.

a) toiminnalliset riskit

Kyberturvallisuusriskit, ohjelmistoriskit

b) johtamisjärjestelmän riskit

Vähäiset henkilöstöresurssit, tiedonjakamisen riskit.

c) tukitoimintojen riskit

Palveluja ulkoistettu ulkopuolisille palveluntuottajille, suurin osa in-house yhtiöitä. Mikäli in-house yhtiöt eivät voi tuottaa palveluita konkretisoituu markkinariski.

d) taloudelliset riskit

Tulosalueella on kansallista ratkaisusta riippuvaisia toimintoja (mm. korkokulut, työllisyyden kustannukset).

e) omaisuusriskit

Kiinteistökanta on ikääntynyttä ja korjausvelan määrä suhteessa kiinteistöjen kuntoon korkea.

g) henkilöriskit

Työ on asiantuntijasidonnaista. Mahdolliset henkilöstömuutokset sen mukanaan tuoman ja ns. hiljaisen tiedon häviäminen tai mahdolliset pitkät poissaolot, sijaistuksen vaikea järjestäminen.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana palveluiden tuottamiseen liittyy useita riskejä, jotka voivat heikentää toimintaa.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Sopimushallinnalla, vakuutuksilla ja varajärjestelmillä voidaan hallita vastuurajapintoja ja ennakoida mahdollisia vahinkoja.

10.4 Tekniset palvelut (Tulosalue 411)

Tulosalueen toiminnot

Teknisen palveluiden tehtävänä on järjestää laadukkaat yhdyskuntatekniset palvelut sekä ylläpitää sekä vuokrata kunnan kiinteistöjä ja toimitiloja taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä edistää hyvään ja terveelliseen, turvalliseen ja viihtyisään elinympäristön toteuttamista.

Teknisten palveluiden toiminnoista kiinteistönhoito, yleisten alueiden kunnossapito ja siivouspalvelut ostetaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta.

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Puistoalueiden ja leikkipaikkojen tehokas resurssointi.	Ylläpidettävät puistoalueet ja leikkipaikat kartoitetaan suunnitelmallisesti.	toteutunut/ei toteutunut
Laadukas, toimiva ja turvallinen ympäristö.	Kaavoituksen kokonaistarkastelu.	toteutunut/ei toteutunut
Vastuullinen metsänhoito	Metsänhoitosuunnitelman ajantasaistaminen ja suunnitelman mukaiset hoitotoimet sekä hakkuut.	toteutunut/ei toteutunut
Kestävä infra	Katuverkoston korjausvelan määrän selvittäminen.	toteutunut/ei toteutunut

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Korjausvelka teknisellä tulosalueella on korkea. Organisaatiossa käytettävissä olevat henkilöstöresurssit ovat ohuet. Kunnan rooli on siirtynyt palveluiden tuottajasta oman henkilökunnan voimin palveluiden turvaajaksi ostopalveluiden kautta. Tämä vaatii osaamista muun muassa hankintojen suhteen.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

Esimerkiksi sähkökatkot, tietoliikennehäiriöt ja infran fyysiset vauriot voivat vaikuttaa palveluiden tarjoamiseen.

b) johtamisjärjestelmän riskit

Organisaation ohuus.

c) tukitoimintojen riskit

Tukitoimintojen toimintahäiriöt (kuten saatavuusongelmat) tai puutteet voivat keskeyttää ydintoiminnot, aiheuttaa taloudellisia menetyksiä tai vahingoittaa mainetta.

d) taloudelliset riskit

Esimerkiksi markkinariskit (hintojen vaihtelut) ja luottoriskit (asiakkaiden maksukyvyttömyys) realisoivat suoraan toimintatuottoihin teknisellä tulosalueella.

e) omaisuusriskit

Ikääntyneet kiinteistöt, ikääntynyt infra.

f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit

Lainsäädännön muuttuminen voi luoda uusia riskejä.

g) henkilöriskit

Avainhenkilöiden puute tai irtisanoutuminen voi häiritä tai estää toimintaa.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kriittisten toimintojen häiriintyminen voi aiheuttaa vahinkoa (kuten laajat pitkäkestoiset sähkökatkot) joihin varauduttu valmiussuunnittelulla.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Prosesseja on suunniteltava valmiiksi häiriötilanteiden varalta. Tämä sisältää varasuunnitelmat, vakuutukset, toimialakohtaisen valmiussuunnittelun ja resurssien varmistamisen.

TEKNISET PALVELUT

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 *€	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimintatulot	584 269	326 560	244 700	246	248
Toimintamenot	-782 660	-575 382	-472 330	-510	-512
Toimintakate (netto)	-198 391	-248 822	-227 630	-264	-264
Poistot ja arvonalentumiset	-179 737	-165 934	-163 332		
Laskennalliset erät	-55 231	-40 766	-32 017		

=valtuustoon nähden sitovat erät

*Tulosalueelle on siirretty yksityistieavustukset, joka täytyy huomioida vertailussa edellisvuosiin.

10.5 Kunnanhallituksen elinkeinotyöryhmä (Toimielin 160)

Elinkeinotoiminta (Tulosalue 161)

Tulosalueen toiminnan kuvaus:

Elinkeinotoiminta vastaa kunnan edunvalvonnasta, suhdetoiminnasta, elinvoiman johtamisesta sekä viestinnästä ja markkinoinnista. Elinkeinotyöryhmä käsittelee yritystukihakemukset sekä koordinoi elinkeinohankkeiden suunnittelua. Elinkeinoasiantuntija järjestetään ostopalveluna SavoGrow Oy:stä, joka on kuuden kunnan omistama kehittämishankkeisiin sekä yritysneuvontaan keskittyvä kehittämissyhtiö.

Tulosityksikön tavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Yritysrakenteen monipuolistuminen. Kuntaan sijoittuvien ja aloittavien yritysten palveluvalikon vahvistaminen.	Luodaan toimitilatiedoista viestintämateriaalia ja viedään ne sähköisille kauppapaikoille. Luodaan sijoittumispalvelusuunnitelma Tervon kunnan osalta.	Näkyvyyttä x määrä. Toteutunut/ei toteutunut.
Työllisyyspalveluiden tehokas hyödyntäminen ja työllistymisen eri polkujen mahdollistaminen.	Verkostoyhteistyö työllisyysalueen ja maahanmuutto- ja työllisyyskoordinaattorin kanssa. Yrittäjyyskasvatus koulussa.	Yhteistyötapaamiset määrä. Nuorten kesätyöpaikat.
Alueellinen rakentava dialogi yrittäjien ja kunnan välillä.	Yritystapaamiset ja yritysneuvonta.	Yritystapaamiset ja yritysneuvonta määrä.
Alueellisen elinkeinopalveluiden tarpeiden selvittäminen.	Kyselyn järjestäminen yrityskentälle.	Toteutunut/ei toteutunut.

Uusiutuvien energiamuotojen siirtymän vahvistaminen.	Kokonaiskuvakartoitus uusiutuvien energiamuotojen mahdollisuuksista.	Toteutunut/ei toteutunut.
	Eri toimijoiden yhteensaattaminen.	Toteutunut/ei toteutunut.

Toiminta ja tunnuslukuja	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Yritysneuvonta ja Kehitysyhtiö SavoGrow Oy:n palvelut kustannukset €/asukas	57	57	57
Kunnan yritystuet	3 833,34	6000	6000

ELINKEINOTOIMINTA

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1 000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimintatulot	1779	800	800		
Toimintamenot	-160 092	-178 455	-159 760	-170	-172
Toimintakate (netto)	-158 312	-177 655	-158 960	-170	-172
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-10 038	-5 409	-3 221		

=valtuustoon nähden sitovat erät

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Yritysten maksaman yhteisöveron tuotto on ollut Tervossa laskeva ja suuret yhteisöveron maksajat puuttuvat.

a) toiminnalliset riskit

b) johtamisjärjestelmän riskit**d) taloudelliset riskit****e) omaisuusriskit****g) henkilöriskit****h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa**

Elinkeinotoimen osalta merkittäviä taloudellisia riskejä kunnan kannalta ei ole. Toiminallisia riskejä ovat henkilöstöresurssointi sekä riittävän tehokas työajan käyttöä. Alueen yritysten kannalta elinvoiman lisääntymisen keskeisenä riskinä ovat mm. edelleen nouseva inflaatio, korkea korkotaso sekä työvoimapula erityisosaajien osalta. Kunnan riskejä voidaan hallita henkilöstön aikaresurssin niukkuus priorisointia tärkeimpiin kunnan elinvoimaisuuden kannalta merkittävämpiin tehtäviin.

10.6 Ympäristönsuojelu (Tulosalue 620)

Nilakan ympäristölautakunta vastaa kunnalle kuuluvista ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan tehtävistä Keiteleen, Tervon ja Vesannon kuntien alueella 1.1.2019 lähtien. Ympäristölautakunta toimii alueen ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisena.

Ympäristönsuojelu valvoo ympäristön pilaantumista aiheuttavia toimintoja, neuvoo kuntalaisia ja tuo ympäristönäkökulmaa paikalliseen päätöksentekoon. Ympäristönsuojelussa käsitellään ympäristölupia, maastoliikennelain mukaisia lupia, ilmoituksia ja annetaan määräyksiä ympäristötilan parantamiseksi sekä tehdään pienimuotoista ympäristötilan seurantaa. Lausunnoilla ympäristönsuojelu antaa paikallisen näkemyksen erilaisiin hankkeisiin.

Toiminnan tavoitteena on ympäristön hyvinvoinnin vaaliminen, monimuotoinen luonnontilan säilyttäminen sekä viihtyisän, terveellisen ja ekologisesti kestävä ympäristön aikaan saaminen.

Ympäristönsuojelun toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Valvontaohjelman toteuttaminen	Valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset	Valvontaohjelman ajantasaisuus
Pohjavesien suojelusuunnitelman voimaan saattaminen	Suunnitelmaluonnoksen viimeistely, kuultus ja päätöksenteko	Suunnitelman merkintä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään
Suunnitelmatyön käynnistäminen	Ilmastosuunnitelman, pohjavesien suojelusuunnitelman ja jätepoliittisen ohjelman seurantaryhmän perustaminen	Seurantaryhmän tapaaminen 1–2 kertaa vuodessa
Ympäristönsuojelupalveluiden kehittäminen sopijakuntien kanssa	Tapaaminen sopijakuntien edustajien kanssa	Tapaaminen neljä kertaa vuodessa

Ympäristönsuojelun toimenpiteet	Lupakäsittelyt, tarkastukset, lausunnot, valvontakirjeet, viranhaltijapäätökset	Toimenpiteiden lukumäärä (35 kpl)
---------------------------------	---	-----------------------------------

Ympäristönsuojelun taloudelliset tavoitteet vuodelle 2026

Ympäristönsuojelu (6300)	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimentulot					
Toimentamenot	-1.612,15	-2.050,00	-2.250,00	-2	-2
Toimentakate (netto)	-1.612,15	-2.050,00	-2.250,00	-2	-2
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-114,57	-145,00			

=valuustoon nähden sitovat erät

Ympäristönsuojelu (6320)	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimentulot	50.245,25	44.200,00	44.500,00	45	45
Toimentamenot	-65.936,17	-75.117,00	-73.290,00	-73	-73
Toimentakate (netto)	-15.690,92	-30.917,00	-28.790,00	-29	-29
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-8.891,78	-7.676,00			

=valuustoon nähden sitovat erät

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Analyyysi toimintaympäristön muutoksista

Toimintaympäristön muutokset liittyvät lähinnä valtakunnalliseen taloustilanteeseen, joka heikentää pienten yritysten toimintaedellytyksiä maaseudulla. Erityisesti eläinsuojien toiminnan loppuminen näkyy ympäristönsuojelun valvontatyössä. Toimintojen vähentyminen osaltaan edistää valvontaresurssien riittävyyttä. Toisaalta kunnan lainsäädännöllisiä tehtäviä on menneinä vuosina lisätty, mikä myös vaikuttaa resurssien riittävyyteen.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

Tietojärjestelmän ja tietoverkkojen toimintaan liittyvät riskit. Uusien toimintatapojen omaksuminen asianhallinnassa ja arkistoinnissa.

b) johtamisjärjestelmän riskit

Organisaation ohuus, tietokatkokset.

c) tukitoimintojen riskit

Vain yksi viranhaltija tuottaa ympäristönsuojelupalvelun.

d) taloudelliset riskit

Tutkimustarpeet valvonnassa voivat lisätä palveluntuotannon kustannuksia.

e) omaisuusriskit

Omaisuus vähäinen.

g) henkilöriskit

Vain yksi viranhaltija tuottaa ympäristönsuojelupalvelun, henkilöriski voi realisoitua.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Tehtävien priorisointi, kiireellisyysjärjestys.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi

Henkilöstön kouluttautumista ja viranomaisyhteistyötä tuetaan. Tiedonhallintaan organisaation ja yksikön sisällä kiinnitetään huomiota. Palvelun järjestämistä koskevat suunnitelmat ja ohjelmat pidetään ajan tasalla. Sijaistamisjärjestelyjä kehitetään.

10.7 Rakennusvalvonta (610)

Nilakan ympäristölautakunta vastaa kunnan rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävistä sekä valvonnasta Keiteleen, Tervon ja Vesannon kuntien alueella 1.1.2019 lähtien. Ympäristölautakunta toimii alueen rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Rakennusvalvonta osaltaan edistää, opastaa ja valvoo laadukkaan rakennetun ympäristön, rakennuskannan sekä hyvän kuntakuvan syntymistä ja säilymistä sekä huolehtii yleisen edun huomioon ottamista. Rakennusvalvonta selvittää rakennushankkeiden luvanvaraisuuden ja käsittelee rakentamiseen liittyvät luvat. Lisäksi rakennusvalvonnan tehtäviin alueella kuuluu mm. maisematyöluvat.

Rakennusvalvonnan toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Käynnistetään rakennusjärjestyksen päivittäminen yhteisesti Keiteleen ja Vesannon kuntien kanssa	Rakennusjärjestyksen päivittämisen käynnistäminen rakentamislain voimaantulon vuoksi	Päivitystyö tehty
Kiinteistörekisterin ajantasaistaminen	Kiinteistörekisteritietojen päivittäminen	Toteutunut/ei toteutunut/alueet

Rakennusvalvonta (610)	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2027 1000 €	Suunnitelma 2028 1 000 €
Toimintatulot	15 495	13 600	12 200	10	10
Toimintamenot	-57 450	-56 895	-75 830	-59	-60
Toimintakate (netto)	-41 955	-43 295	-63 630	-49	-50
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	-7359	-4917	-5199		

=valtuustoon nähden sitovat erät

10.8 Sivistyslautakunta (Toimielin, 300)

Koulutustoiminta (Tulosalue, 301)

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa, jossa keskiössä on laadukas ja monipuolinen pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia, tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, kehittää lapsen sosiaalisia taitoja sekä tukea perheitä kasvatustehtävässä.

Tervon kunnassa järjestetään varhaiskasvatusta, esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta sekä 1.–2. luokkalaisten aamutoimintaa (klo 06.00–09.00 välillä) päiväkotit Kurrekummussa. Päiväkotit toimii laajennetuilla aukioloajoilla, myös viikonloppuisin, tarpeen mukaisessa laajuudessa. Yöhoito järjestetään pääsääntöisesti ostopalveluna.

Päiväkotit Kurrekummussa toimii kaksi ryhmää. Kurrekummussa työskentelee varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen opettaja, kolme varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, hanketyöntekijä sekä laitoshuoltaja. Varhaiskasvatuspäällikkö vastaa kunnan varhaiskasvatuksen kokonaisjohtamisesta, kehittämisestä ja laadun varmistamisesta. Kurrekummussa pyritään luomaan lapselle turvallinen arki, jossa lapsi kokee osallisuutta ja saa vaikuttaa omaan toimintaansa. Vuorovaikutus on positiivista, kannustavaa sekä tasa-arvoista ja yhdenvertaista. Kurrekummussa tuetaan jokaisen lapsen kehitystä yksilöllisesti. Hyvinvoiva arki muodostuu monipuolisesta ja pedagogisesti suunnitellusta toiminnasta, fyysisestä aktiivisuudesta, levosta ja ruokailuista. Kokopäiväpedagogiikan periaatteiden mukaisesti koko hoitopäivä nähdään arvokkaana ja merkityksellisenä kasvatuksen ja oppimisen kokonaisuutena, myös siirtymätilanteissa.

Jokaiselle päiväkodissa sekä perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma varhaiskasvatuksen opettajan sekä lapsen huoltajan kanssa. Siinä asetetaan suunnitelmallisia tavoitteita liittyen lapsen hyvinvointiin, kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen.

Syntyvyyden laskusuhdanne tulee näkymään tulevina vuosina varhaiskasvatuksen lapsimäärässä. Toisaalta samaan aikaan on varauduttava monikielisten lasten määrän kasvamiseen ja tämän edellyttämiin resursseihin. Eläköitymisiin on varauduttava ja kelpoisen työvoiman sekä varhaiskasvatuksen erityisopetuksen saaminen on turvattava. Tulevissa rekrytoinneissa voi olla hyvä myös huomioida varhaiskasvatuksen mahdollinen henkilöstörakennemuutos 1.1.2030. Valonpilkahduksena näyttäytyy se, että varhaiskasvatukseen osallistumisen aste on nousussa perhevapaaauudistuksesta ja asiakasmaksujen alenemisesta johtuen.

Varhaiskasvatusikäisten ennuste 2026–2030					
Varhaiskasvatus	2026 keväät/syksy	2027 keväät/ syksy	2028 keväät/syksy	2029	2030
0–2-vuotiaat	7/4	4/2	2/		
3–5-vuotiaat	19/13	13/12	12/ 7		
Yhteensä	26/17	17/14	14/7		
Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus 6-vuotiaat	5/9	9/5	5/5	5/ 3	4/5

Varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet 2026

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Vanhemmuuden tukeminen	-vanhemmuutta tukevat vanhempainillat -perheille suunnatut tapahtumat päiväkodissa: vertaistuki -Lapset puheeksi- käyttöönotto päiväkodin aloittaville perheille ja 4-vuotiaiden huoltajille vasukeskustelun yhteydessä -varhainen puuttuminen -moniammatillinen verkostotyö -tuki perheen arjen sujuvuuteen päiväkodin arjen suunnittelulla/toimenpiteillä -aiheeseen liittyvän materiaalin jakaminen huoltajille	- vanhempainillat kaksi kertaa vuodessa, kyllä/ei, osallistujamäärä - tapahtumien määrä - jokaisen päiväkodissa aloittavan perheen ja 4-vuotiaiden lasten perheiden kanssa käyty Lapset puheeksi-keskustelu, kyllä/ei -keskustelukerrat huoltajien tai moniammatillisen verkoston kanssa
Myönteinen ja kunnioittava vuorovaikutus henkilöstön välillä. Työhyvinvoinnin lisääminen.	-Valssin kysely henkilöstölle -hyvinvointivuosisikellon suunnittelu -TYHY-päivät	-Valssin tulokset -hyvinvointivuosisikellon toteutuminen kyllä /ei -Toteutuneiden TYHY-päivien määrä

	-avoin keskustelu henkilöstön ja varhaiskasvatuspäällikön kesken	-kehityskeskustelut koko henkilöstön kanssa kyllä/ei -asiakastytyväisyysskysely huoltajille kaksi kertaa vuodessa kyllä /ei, vastaajamäärä
Ruokakasvatus. Edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen; ruokailutavat- ja ruokailukulttuuri	-koulutukset -Valssin kysely henkilöstölle -ruokakasvatuksen vuosikello -ruokakasvatusryhmän palaverit -ruokailun tähti -lomake vasukeskusteluissa -yhteistyö ruokapalvelutuottajan kanssa> teemapäivät, vuodenaika huomioiden -materiaalien käyttö: Neuvokas perhe, RuokaTutka, Maistuva koulu -Sapere - ruokakasvatusmenetelmän käyttö	-ruokakasvatusryhmän jäsenet osallistuvat ainakin yhteen aihealueen koulutukseen kyllä/ei -Valssin tulokset -ruokakasvatuksen vuosikellon toteutuminen kyllä/ei - Nykytila.fi arviointilomakkeen täyttö kaksi kertaa vuodessa -vasukeskusteluissa käyty ruokailun tähti-lomakearviointi jokaiselle lapselle kyllä/ei -yhteistyöpalaverimäärät -asiakaskysely huoltajille keväällä kyllä/ei, vastaajamäärä
Mediakasvatus	-koulutukset -Valssin kysely henkilöstölle -mediakasvatusvastaavalle riittävä suunnittelu aika mediakasvatuksen suunnitteluun ja toiminnan käyttöönotto muulle henkilöstölle -tavoitteet seuraavalle kahdelle vuodelle> priorisointi -mediakasvatus osaksi päiväkodin toimintaa vuosikellon mukaisesti	-mediakasvatusvastaava osallistunut aihealueen koulutuksiin kyllä/ei -Valssin tulokset -tavoitteet ja niiden toteutuminen> vuosikello kyllä/ei

Esiopetus

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta, mutta siihen osallistumisesta säädetään perusopetuslaissa (1998/628). Esiopetus on maksutonta. Tervossa esiopetus järjestetään Tervon yhtenäiskoululla. Esiopetuksessa on käytössä Nilakan kuntien yhteinen esiopetuksen opetussuunnitelma, jota on viimeksi täydennetty 2025 oppimisen tuen uudistuksiin liittyvillä muutoksilla.

Esiopetusryhmän koko vaihtelee vuosittain. Ennakkoarvion perusteella syksyllä 2026 esiopetuksessa aloittaa yhdeksän lasta. Taloussuunnitelmakaudet huomioituna esiopetukseen osallistuvien lasten määrä tulee jatkossa laskemaan alle viiteen lapseen vuosittain. Vaihtoehtoja esiopetuksen järjestämiselle on selvitettävä tulevan

talousarviovuoden aikana. Synergiaetuja voisi olla saatavilla, mikäli esiopetus järjestettäisiin päiväkodissa osana varhaiskasvatuksen toimintaa.

Varhaiskasvatuslain (2018/540) mukaisesti esiopetuksen oppilaalla on oikeus täydentävään varhaiskasvatukseen, joka on maksullista. Täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotiki Kurrekummussa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohja hyvälle kasvuille. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä, lapsen tunne-elämää ja sosiaalista kehitystä.

Toiminnalla pyritään tukemaan lapsen eettistä kasvua, edistämään osallisuutta, ennaltaehkäisemään syrjäytymistä ja lisäämään tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Tervon yhtenäiskoulu ja päiväkotiki Kurrekumpu järjestävät yhdessä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Aamuisin toiminta on Kurrekummussa ja iltapäivisin Tervon yhtenäiskoululla. Perusopetuslain mukaisesti aamu- ja iltapäivätoimintaan voivat hakea ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaat ja tätä vanhemmat oppilaskohtaisen tuen piirissä olevat oppilaat.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelua ohjaa aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet. Tervon kunnan aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet sekä toimintaan osallistumisen maksut on päivitetty keuhällä 2025. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävän maksun suuruutta säädellään perusopetuslaissa. Maksujen lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaan saadaan rahoitusta osana peruspalvelujen valtionosuutta. Valtionosuuteen ollaan tekemässä muutoksia vuoden 2026 aikana, mikä tulee todennäköisesti vähentämään kunnan saamaa valtionosuutta.

Perusopetus

Perusopetuksen tehtävänä on oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Tervon kunnassa toimii yksi peruskoulu, Tervon yhtenäiskoulu, joka tarjoaa esi- ja perusopetusta noin sadalle lapselle ja nuorelle. Henkilöstöä yhtenäiskoulussa on noin viisitoista. Uusi koulurakennus otetaan käyttöön tammikuussa 2026 taaten niin oppilaille kuin henkilöstölle nykyaikaiset, turvalliset ja viihtyisät työskentelytilat. Uuden rakennuksen tilojen käyttö suunnitellaan huomioiden oppilasryhmien koon suuretkin vaihtelut lukuvuosittain. Uuden koulun piha-alueet toteutetaan kevään ja kesän aikana ja koko uuden koulun kokonaisuus valmistuu ennen uuden lukukauden alkua elokuussa. Uusi piha-alue tarjoaa entistä enemmän mahdollisuuksia liikkumisen ja virkistytymiseen koulupäivän aikana ja se tukeekin perusopetuslain tulevia muutoksia liikunnallisen elämäntavan edistämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt perusopetuksen osaamistakuun valmistelun. Perusopetuslaki on uudistumassa tältä osin vuoden 2026 aikana niin, että osaamistakuu

astuu voimaan vuonna 2027. Tämä merkitsee jälleen muutoksia perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Henkilöstön osalta tämä tarkoittaa jatkuvaa osaamisen päivittämistä ja opetuksen järjestäjän tulee mahdollistaa osaamisen kehittyminen. Osaamisen kehittäminen sekä opetuksen ja siihen liittyvän työn laadun varmistaminen tullee nousemaan yhdeksi avainkysymykseksi lähivuosien aikana.

Opiskeluhuollon palvelujen järjestämisvastuu on Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Opiskeluhuollossa työskentelevät koulukuraattorit ja psykologit sekä kouluterveydenhuollon henkilöstö ovat hyvinvointialueiden työntekijöitä. Opiskeluhuolto, johon kuuluu yhteisöllinen opiskeluhoito ja opiskeluhoollon palvelut, on edelleen opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdyspinnalla toimiva kokonaisuus, jossa vastuu jakaantuu koulutuksenjärjestäjien ja hyvinvointialueiden kesken. Koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja ovat koululla kerran viikossa, koululääkäri kerran kahdessa kuukaudessa. Koulupsykologi on ollut konsultoiva, toiveena olisi saada säännöllistä psykologiresurssia.

Edellisvuosien tapaan jatketaan läheistä yhteistyötä SavoGrow -kuntien sekä Konneveden kanssa perusopetuksen kehittämisessä. Yhteisillä hankkeilla tuetaan osaamisen kehittymistä sekä haetaan toimivia malleja perusopetuksen järjestämiseen alueellisena yhteistyönä. Digitaalisten oppimisympäristöjen ja reaaliaikaisesti tapahtuvan etäopetuksen kehittämiseen ja kokeiluihin panostetaan aiempaa enemmän. Tulevat eläköitymiset yhtenäiskoulussa luovat painetta henkilöstörakenteen tulevaan suunnitteluun. Esimerkiksi yläkoululaisten aineenopetuksessa on pohdittava vaihtoehtoisia toteuttamismalleja, myös oppilasmäärän supistumisen näkökulmasta. Alueellisella yhteistyöllä voidaan lisäksi vaikuttaa opetuksen laatuun esimerkiksi valinnaisainetarjontaa lisäämällä, mikäli se voidaan toteuttaa suhteellisen kustannusneutraalisti.

Oppilasennuste ulottuu seuraavan vuosikymmenen alkuun. Pidemmälle meneviä ennusteita on jo saatavilla. Tämä ennuste perustuu todelliseen syntyvyyteen ja lapsimäärään kunnassa. Muuttoliikettä ei ole tässä huomioitu. Taloussuunnitelmakauden 2028 lopussa oppilasmäärässä tapahtuu ennusteen perusteella suuri muutos, kun viimeinen isompi ikäluokka päättää perusopetuksessa. Tämän vaikutuksia on jo alettava ennakoimaan.

Oppilasmääräennuste 2025–2031						
Yhtenäiskoulu	2025–2026	2026–2027	2027–2028	2028–2029	2029–2030	2030–2031
Esiopetus	8	8	4	4	3	4
1.-6. luokat	60	60	62	54	47	43
7.-9. luokat	37	39	34	27	30	36
yhteensä	105	107	100	85	80	83

Esi- ja perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet 2026

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen esi- ja perusopetuksessa	Välituntitoiminnan lisääminen, erityisesti yläluokilla; puoli tuntia ohjattua toimintaa koulupäivän aikana Kannustetaan osallistumaan välituntitoimintaan; osallistumisaste vähintään 50% MOVE-mittaukset ja tulosten hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa Pedagogiikan kehittäminen, istumisen vähentäminen; koulutukset ja arviointikyselyt Koulumatkaliikunnan edistäminen; nykytila ja suositukset, koteihin annettava ohjaus, yhteistyö liikenneturvallisuuksiryhmän kanssa	Ohjatun liikunnallisen välituntitoiminnan määrä tunteina viikossa Välituntitoimintaan osallistuvien lasten määrä alaluokat/yläluokat MOVE-mittausten tulokset parantuneet kyllä/ei Oppilaiden koulupäivän aikainen liikunta lisääntynyt kyllä/ei Koulumatkaliikunta huomioitu lukuvuosisuunnitelmassa ja kodin ja koulun yhteistyössä kyllä/ei
Henkilöstön osaamisen kehittäminen	Osaamiskartoitukset Koulutuksiin ohjaaminen tarveperustaisesti Opetushenkilöstön kehittämisen verkostoon osallistuminen Kuntien yhteiset hankkeet Oppiva työyhteisö: osaamista kehittävän toiminnan pilotoiminen ja rakenteiden kehittäminen	Koulutuspäivien määrä/työntekijä: tavoite vähintään yksi koulutus/työntekijä yhteisten koulutusten lisäksi Itsearviointit; osaaminen lisääntynyt kyllä/ei Sisäinen osaamisen kehittämisen pilotointi alkanut kyllä/ei
Esi- ja perusopetuksen paikallista järjestämistä ohjaavien asiakirjojen kehittäminen	Opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien päivitys Opetussuunnitelmakokonaisuuden siirtäminen ePerusteet-palveluun Henkilöstön sitouttaminen paikallisten suunnitelmien toteuttamiseen	Asiakirjat ovat ajan tasalla kyllä/ei Opetussuunnitelma on siirretty ePerusteisiin kyllä/ei

Toiminnan sopeuttaminen oppilasmäärään	Selvitys vaihtoehtoista esiopetuksen järjestämiselle Selvitys vaihtoehtoista aineenopetuksen järjestämiselle	Selvitykset tehty kyllä/ei

Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutusta järjestetään Sisä-Savon kansalaisopistossa. Tavoitteena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus yleissivistävään ja harrastuneisuuteen pohjautuvaan koulutukseen ja toiminnan päämääränä on hyvinvoinnin, osallistumismahdollisuuksien ja sivistyksen ylläpitäminen. Kurssuja tarjotaan monipuolisesti Tervossa ja tervolaiset voivat hyödyntää koko kansalaisopiston tarjontaa. Tervon kunta säilyttää kuntaosuuden ennallaan, sillä koko kansalaisopiston mittakaavassa Tervon osuus kursseista on jo nyt pienin. Vuoden 2026 aikana kehitetään kansalaisopiston kanssa yhteistyössä kurssitoiveiden keräämistä sekä kurssien markkinointia kunnassa. Yhteistyömahdollisuuksia kartoitetaan esimerkiksi Harrastamisen Suomen Mallin osalta, mikäli Tervon kunta hakee toimintaan mukaan. Kansalaisopiston toivotaan hyödyntävän uuden koulurakennuksen opetustiloja monipuolisesti tarjonnassaan.

Koulustoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP24	TA25	TA26	TS27	TS28
PÄIVÄKOTI					
Lapset	28/21	23/15	26/ 17	17/12	12/15
Lapset / kokopäivähoito	3697		23/15		
Lapset / osapäivähoito	110	3/2	3/2		
Lapset / vuorohoidon tarve	0/1	1/1	2/2		
Lapset/ esikoululaisten täydentävä varhaiskasvatus			5/9	8/5	5/13
KOTIHOIDON TUKI					
Perheet keskim. /kk	10	12	4	4	
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA					
Lapset (kevät/syksy) (näistä 1.-2. lk.)	5/12	12/12	12/10	8	6
ESI- JA PERUSOPETUS (0-9 lk.)					
Oppilasmäärä (kevät/syksy)	92/97	98/103	105/107	107/100	100/85
Kuljetusoppilaiden määrä (0-9 lk.)	57	60	60	60	55
KANSALAIPOISTO					
Opetustuntien määrä	1090		1100	1100	1100

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Syntyvyys on edelleen laskussa, mikä näkyy tulevaisuudessa niin varhaiskasvatuksen kuin perusopetuksen lapsimäärässä. Alkuvuodesta käyttöönotettavan uuden koulurakennuksen toivotaan osaltaan luovan myönteistä kuntakuvaa ja näin lisäävän lapsiperheiden muuttoa kuntaan. Työperäisen maahanmuuton myötä on odotettavissa positiivista kehitystä lapsimäärässä, mikä toisaalta aiheuttaa myös muutoksia niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessa tarvittavaan osaamiseen. Henkilöstörakennetta haastavat myös tulevat

eläköitymiset ja rekrytointien suunnittelu on tehtävä huolella, jotta tarvittava osaaminen turvataan.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

Henkilöstön jaksaminen rajallisilla resursseilla. Sairaspoissaolomäärät ovat olleet suuria ja vaihtuvat sijaiset kuormittavat vakituista henkilöstöä ja lapsia. Tämä heijastuu toiminnan laadukkaaseen ja suunnitelmalliseen toteutumiseen. Eläköitymisten vuoksi henkilöstöstä poistuu osaamista ja kokemusta ja riskinä on, että rekrytoinneissa ei onnistuta, jolloin kelpoisen henkilöstön määrä vähenee.

b) johtamisjärjestelmän riskit

Organisaation ohuus, sillä organisaatio on haavoittuvainen avainhenkilöiden äkillisissä ja pitkissä poissaolotilanteissa. Esihenkilöiden kuormitus vähentää johtamiseen käytettävissä olevaa aikaa.

c) tukitoimintojen riskit

Palvelujen ulkoistamiseen liittyvät riskit.

d) taloudelliset riskit

Yllättävät kustannukset, joihin ei ole voitu varautua, esimerkiksi lapsimäärän vaihtelu varhaiskasvatuksessa. Sijaiskulut. Yllättävät remontit kiinteistöihin.

e) omaisuusriskit

Uusi koulurakennus pienentää merkittävästi rakennuksiin liittyvää riskiä.

f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet

Lapsimäärän vähentyessä on lähitulevaisuudessa syytä miettiä vaihtoehtoisia tapoja järjestää kasvatusta ja opetusta. Mahdollinen monikulttuurisuuden lisääntyminen. Tämä luo sekä riskejä että mahdollisuuksia.

g) henkilöriskit

Työssä jaksaminen töiden kasaantuessa. Runsaiden sairaspöissaolojen jatkuminen ja sijaisten saatavuus. Osaavan työvoiman saatavuus.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa varhaiskasvatus ja perusopetus on järjestettävä tavalla tai toisella. Palvelua ei välttämättä pystytä tuottamaan samanlaatuksena.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Suurimman riskin muodostaa organisaation ohuus erityisesti johtamisjärjestelmän osalta. Avainhenkilöiden sijaistukset on suurelta osin vielä määrittelemättä. Sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen osalta on varmistettava, että henkilöstössä on osaamista toimia sijaisena akuuteissa tilanteissa. Rekrytoinneilla ja koulutuksella on mahdollista vaikuttaa tähän.

Henkilöstön runsaat poissaolot ovat kuormittaneet koko koulutustoiminnan tulosaluetta. Näköpiirissä ei ole, että poissaolot merkittävästä vähenisivät. Tämä aiheuttaa merkittävän riskin laadukkaan varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestämiselle sekä toiminnan kehittämiseksi asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Sairaspoissaolojen syitä tulee tarkastella varhaisen puuttumisen mallin mukaisesti ja tarvittaessa yhteistyössä

työterveyshuollon kanssa kiinnittää huomiota työssä jaksamiseen. Poissaolojen myötä sijaiskuluja tulee väistämättä, mikä osaltaan lisää taloudellista riskiä.

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista suunnitellaan ja harjoitellaan koko kunnan tasolla.

Tuloarviot ja määrärahat

KOULUTUS-TOIMINTA	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Talousarvio 2026	Suunnitelma 2027	Suunnitelma 2028
Toimintatulot	137 725	166 970	216 450	120 000	90 000
Toimintamenot	-2 087 706	-2 180 581	-2 578 669	- 2 500 000	-2 450 000
Toimintakate	-1 949 981	-2 013 611	-2 362 219	-2 380 000	-2 360 000
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät					

=valtuustoon nähden sitovat erät

Vapaa-aikatoiminta (Tulosalue, 361)

Kirjastotoiminta

Kirjaston toimintaa ohjaa laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)

Kirjastotoiminnan tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, mahdollistaa tiedon saatavuus ja käyttö, edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa sekä tarjota mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen. Kirjasto tukee aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin sekä edistää lukemista ja kirjallisuutta ja ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa. Tarjolla on tietopalvelua ja ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjasto tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn sekä kansalaistoimintaan ja edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tervon kunnankirjasto toimii samassa rakennuksessa Tervon yhtenäiskoulun kanssa tarjoten kaikille käyttäjilleen avoimen, puolueettoman ja turvallisen julkisen tilan. Uusi koulu- ja kirjastorakennus otetaan käyttöön tammikuussa 2026 ja se takaa niin asiakkaille kuin henkilökunnallekin nykyaikaiset, turvalliset ja viihtyisät tilat. Kokoelmien osalta uudet tilat tulevat olemaan nykyisiä merkittävästi pienemmät, mikä johtaa kokoelman käyttötavan muutokseen, kokoelmasta tulee selkeä käyttökokoelma keskittyen vain kiertävään aineistoon.

Kirjasto toimii rajapintana kuntalaisten ja kunnan välisessä vuorovaikutuksessa tarjoten kunnan ainoan toimipisteen, joka on avoinna ilman ajanvarausta. Lisäksi kirjaston henkilökunta hoitaa kunnan chat-asiakaspalvelua sekä Kelan asiointipistettä. Yhteistyötä tehdään kunnan eri hallintokuntien ja muiden yhteistyötahojen ja kumppaneiden kanssa. Kirjasto kuuluu Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon ja kokoelman

pienentymisen myötä yhteistyö muiden Rutakko-kirjastojen kanssa nousee entistä tärkeämpään rooliin aineistojen saatavuuden suhteen.

Kirjastopalvelut tuotetaan asiakaspalvelun aukioloaikoina asiakkaita henkilökohtaisesti palvelun sekä mahdollistamalla kirjaston omatoiminen käyttö toimimalla omatoimikirjastona sekä tarjoamalla asiakkaiden käyttöön e-aineistoja, joita voi käyttää ajasta ja paikasta riippumatta.

Kirjasto edistää toiminnassaan kansallisen lukutaitostrategian 2030 suuntaviivoja ja pyrkii edistämään lukutaitotyön kehittämistä eri ikäkausina. Lukutaitotyö lisää ja edistää omalta osaltaan kuntalaisten hyvinvointia niin vapaa-ajalla kuin elinikäisessä oppimisessäkin – lukutaito on hyvinvoinnin ja kaiken oppimisen perusta.

Kulttuuritoiminta

Kulttuuritoimintaa ohjaa laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

Kunnan tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä, luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle sekä edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa. Kunnan tulee tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen. Kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa tulee edistää. Kulttuuria ja taidetta edistetään osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunta edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia. Näitä tehtäviä toteuttaessaan kunta huomioi paikalliset erityispiirteet, voimavarat ja tarpeet. Kulttuuritoiminnalla on suuri merkitys puhuttaessa kuntalaisten hyvinvoinnista sekä kunnan elin- ja pitovoimasta. Kulttuuri tutkitusti parantaa ihmisten elämänlaatua ja kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarjoaa tilaisuuksia osallistua ja tehdä itse. Se voi myös vähentää ihmisten yksinäisyyttä ja edistää yhteisöllisyyttä.

Tulevaisuudessa kulttuurin tuottaminen kunnassa tulisikin nähdä yhtenä kunnan vahvuuksista. Kulttuuripalvelut vahvistavat omalta osaltaan sivistystä, henkistä kasvua, elinikäistä oppimista ja kansalaisvalmiuksia. Ne luovat myös viihtyisyyttä asuinympäristöön, vahvistavat kunnan vetovoimaa ja edistävät osallisuutta. Kulttuuritoiminnan keinoin vahvistetaan kuntalaisten henkistä kriisinkestävyyttä, ei vain poikkeusoloissa, vaan myös niihin varauduttaessa.

Tervon kunta järjestää kulttuuritoimintaa omana toimintana sekä tehden yhteistyötä kunnan eri hallintokuntien, järjestöjen ja yhdistysten ja muiden kumppaneiden kanssa. Kulttuuritoimen niukan henkilöstöresurssin vuoksi avustusten myöntäminen kulttuuritoimintaan on noussut merkittävään rooliin kunnassa järjestettävän kulttuuritoiminnan osalta. Tulevaisuudessa on kuitenkin syytä pyrkiä löytämään riittävä henkilöstöresurssi kunnalle kuuluvien lain mukaisten kulttuuritoimen tehtävien toteuttamiseen.

Nuorisotoimi

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa; nuorisopolitiikalla tarkoitetaan nuorten kasvu- ja elinolojen sekä sukupolvien välisen vuorovaikutuksen parantamista. Nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorten omaehtoista toimintaa. Nuorten parissa tehtävän työn lähtökohtana ovat nuorten osallisuus ja oikeudet. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tulee olla monipuolisia ja yhdenvertaisia. Nuorisotyö vahvistaa sosiaalista, edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä lisää hyvinvointia.

Tervossa lasten ja nuorten vähenevä määrä tulevaisuudessa on haaste, mutta tästä huolimatta kunta järjestää nuorisotyötä jatkossakin sekä omana toimintana että yhteistyössä muiden nuorille palveluja tuottavien viranomaisten sekä nuorten, heidän perheidensä, nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Nuorisotyöstä vastaa vapaa-aikasihteeri. Etsivän nuorisotyön palveluissa on tehty yhteistyössä Vesannon kunnan kanssa ja tarkoituksena on jatkaa yhteistyötä myös tulevaisuudessa.

Nuorten keskeisenä kokoontumispaikkana on toiminut pitkään nuorisotalo Manttu. Nuorisotoimintaa voidaan jatkossa järjestää myös muissa kunnan omistamissa tiloissa. Yhteistyötä kunnan perusopetuksen ja nuorisotyön kesken on pyritty lisäämään. Koulunuorisotyön roolia koulujen hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa on lisättävä edelleen. Koulupäivän aikana tapahtuvaa ohjattua liikunnallista ja virikkeellistä toimintaa kehitetään koulun kanssa, järjestämällä mm. liikuntavälituntia sekä myös aika-ajoin oppituntien aikaan tapahtuvaa toimintaa.

Nuorisotyön haasteena on tavoittaa ne nuoret, jotka ovat jo päättäneet perusopetuksen. Kunnan pito- ja vetovoiman kannalta olisi tärkeää pystyä pitämään kiinni myös näistä nuorista ja tarjota heille mielekkäitä vapaa-ajanviettopaikoja sekä mahdollisuuksia osallistua oman kunnan toiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi nuorisovaltuuston toiminnalla pyritään tukemaan kaikkien nuorten osallisuutta ja edistämään nuorten näköistä toimintaa kunnassa.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimen tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä tukea fyysisen toiminnan ylläpitämistä ja parantamista. Liikuntatoimen perustehtävä liittyy vahvasti väestön hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyöhön. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa (mukaan lukien seuratoiminta) sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä.

Uuden koulun piha-alueen valmistumisen sekä ulkoilureittihankkeen etenemisen myötä liikunnan harrastamisen mahdollisuuden paranevat entisestään. Uuden koulun piha-alueelle sijoittuva ulkokuntosali sekä sisäkuntosalin päivittäminen ovat tulevan vuoden keskeisiä liikuntapaikkauudistuksia. Kuntalaisten ohjaamista liikuntapalvelujen pariin kaikissa ikäryhmissä tulee kehittää niin itse kuin yhteistyössä muiden liikuntatoimijoiden kanssa.

Liikuntatoimesta vastaa vapaa-aikasihteeri.

Vapaa-aikatoimen toiminnalliset tavoitteet 2026

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Toimivat tilat	-Kulttuuritoimintaan soveltuvien tilojen kartoittaminen, kunnostaminen ja käyttöönotto -Museoaittojen pienet korjaustoimenpiteet -Kuntosalilaitteiden osittainen uusiminen (investointi) -Nuorten vapaa-ajanviettotilojen kartoitus; nuorisotilojen kehittäminen nuorten toiveiden kautta	-Näyttelytila käyttöönotettu kyllä/ei -Museoaittojen korjaustoimenpiteitä suoritettu kyllä/ei -Sisäkuntosali uudistettu kyllä/ei -Nuorisotoimintaan käytössä monipuolisesti tiloja kyllä/ei
Tapahtumatarjonnan lisääminen	-Kulttuuritapahtumien avustukset ja itse järjestettyjä kulttuuritapahtumat vähintään viisi -Kirjaston tapahtumat ja käyttäjäkoulutukset -Kirjaston uusien tilojen hyödyntäminen; kuntalaisten olohuone ja kunnan rajapinta kuntalaisiin -Liikunta- ja nuorisotoimen tapahtumat: Talvirieha, tavoite 350 osallistujaa	-Jaettujen tapahtuma-avustusten määrä - Itse järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä -Kirjaston tapahtumia ja käyttäjäkoulutuksia järjestetty enemmän kuin edellisenä vuonna kyllä/ei - Kirjaston järjestämien tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrä ja kävijämäärä - Kirjaston ulkopuolisten toimijoiden kirjastossa järjestämien tapahtumien määrä - Liikunta- ja nuorisotoimen tapahtumat: osallistujamäärä suhteessa tavoitteeseen

	Tervo 100-vuotta urheilukilpailut kesällä, tavoite 150 osallistujaa Hiihto- ja syyslomaviikolla vähintään kahtena päivänä ohjelmaa lapsille ja nuorille; tavoite 50 osallistujaa/tapahtuma Joulunajan tapahtuma lapsiperheille, tavoite 300 osallistujaa -Kunnassa järjestettävien tapahtumien monipuolinen markkinointi eri kanavia hyödyntäen	
Lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminnan määrän ja laadun kehittäminen	-Nuokkarin aukioloaikojen lisääminen kolme tuntia viikossa ja kävijämäärien nosto 30 % -Yhdenvertaisuuden edistäminen nuorisotyössä -Kesäajan vapaa-ajantoiminnan kehittäminen; kesäkuussa toimintaa kouluikäisille päivittäin kahden viikon ajan -Meidän kylän nuoret -hanke; hankkeessa tavoitetaan vähintään 10 nuorta -Harrastamisen Suomen Malli -hankerahoituksen hakeminen -Lasten ja nuorten kulttuuritarjonnan lisääminen. Lasten ja nuorten kulttuuritapahtumia järjestetään neljä kertaa/vuosi -Lasten ja nuorten lukemaan edistäminen ja lukutaitotyö. Lukemaan edistämisen tapahtumia järjestetään päiväkodin kanssa vähintään kaksi kertaa/vuosi, koulun kanssa neljä kertaa/vuosi	-Nuokkarin aukioloajat lisääntyneet kyllä/ei -Nuokkarin kävijämäärä lisääntynyt kyllä/ei -Yhdenvertaisuussuunnitelma laadittu kyllä/ei -Kesäajan vapaa-ajantoiminta toteutunut kyllä/ei -Meidän kylän nuoret -hankkeessa tavoitettujen nuorten määrä -Harrastamisen Suomen Malli -rahoitusta saatu kyllä/ei - Lasten ja nuorten kulttuuritapahtumat toteutuneet kyllä/ei -Lukemaan edistämisen tapahtumat toteutuneet kyllä/ei

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden monipuolisuuden, yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden kehittäminen	-Lainaus- ja kävijämäärien nostaminen -Kävijämäärien nousutrendiin vastaaminen aukioloaikoja laajentamalla - Aikuisten lukemaan edistäminen ja lukutaitotyö. Aikuisille suunnattuja lukemaan edistämisen tapahtumia vähintään kaksi -Lukutaitotyön rakenteiden vahvistaminen kunnan toiminnassa - Asiakaskysely uudesta kirjastosta -Järjestösuunnitelma -Museoaittojen luettelointityön loppuun saattaminen, mikäli hankerahoitus toteutuu -Kuntalaiskysely kulttuuripalveluista	-Lainaus- ja kävijämäärät nousseet kyllä/ei -Aukiolotunnit lisääntyneet kyllä/ei -Aikuisten lukemaan edistämisen tapahtumat toteutuneet kyllä/ei -Lukutaidon edistämisen toimenpiteitä kunnassa on kirjattu kunnan asiakirjoihin (esim. hyvinvointikertomus, kulttuurikasvatussuunnitelma) kyllä/ei -Kirjaston asiakaskyselyyn vastanneiden määrä -Järjestösuunnitelma laadittu kyllä/ei -Museoaittojen luettelointityö valmis kyllä/ei -Kulttuurin kyselyyn vastanneiden määrä
Monipuoliset liikuntaharrastamisen mahdollisuudet	-Tervon kunnan ja tervolaisten liikuntajärjestöjen yhteinen liikuntafoorumi. Liikuntafoorumi kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhteistyö Pohjois-Savon liikunnan kanssa -Säännölliset kuntosaliopastukset vähintään kuusi kertaa vuodessa, tavoitetaan vähintään 30 asiakasta vuodessa -Säännölliset mahdollisuudet kuntotesteihin, tavoitetaan vähintään 20 osallistujaa	- Liikuntafoorumi kokoontunut kyllä/ei - Kuntosaliopastusten toteutuminen ja osallistujamäärä - Kuntotestiosallistujien määrä

	-Työikäisten matalan kynnyksen liikunnallisen ohjauksen kehittäminen; ohjattua toimintaa järjestetään vähintään 30 tuntia vuodessa -Ikäihmisten virikepiiritoiminta ja muu ikäihmisten toimintakykyä ylläpitävä liikunnallinen toiminta; toimintaa järjestetään vähintään 30 tuntia vuodessa -Mahdollisuuksien kartoittaminen virtuaaliohjaukseen tai vastaavaan uudenlaiseen toimintaan -Uuden ulkokuntosalin käytön opastus vähintään kaksi kertaa, tavoite 10 osallistujaa	- Työikäisille tarkoitetun toiminnan toteutuneet tunnit - Ikäihmisten toiminnan toteutuneet tunnit - Ulkokuntosalin käyttöopastukset, osallistujamäärä
Vaikuttamistoimielinten roolin vahvistaminen	Vanhus- ja vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto: -Säännölliset kokoukset ja toimintasuunnitelma (toimintakauden teemat/aiheet) -Osallistuminen ja läsnäolo muissa toimielimissä	-Säännöllinen kokousaikataulu kyllä/ei -Toimintasuunnitelma laadittu ja toteutunut kyllä/ei -Läsnäolo muiden toimielinten kokouksissa kyllä/ei

Vapaa-aikatoiminta tunnusluvut

TUNNUSLUKU/MITTARI	TP24	TA25	TA26	TS27	TS28
KIRJASTO					
Lainat / asukas (kpl)	10,01	9	9	8	8
Kävijämäärä (kpl)	15198	15000	17000	16000	15500
Tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten määrä (kpl)	68	60	70	80	80
Asiakaspalvelun aukiolotunnit (h)	-	624	600	600	600
KULTTUURI					
Tapahtumien määrä, kunnan itsejärjestämät	3	5	8	8	8
Tapahtumien määrä, tapahtuma-avustuksella järjestetyt	-	10	10	10	10
LIIKUNTA					
Liikuntahallin käyttöaste ark. 15-21	42,50%	45%	45%	45%	45%
NUORISO					
Nuorisotilojen käyntimäärä	1214	1500	1500	1500	1500

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE)

HYTE-työ kunnassa tukee asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee sosiaalista eriarvoisuutta. HYTE-työn tavoitteena on lisätä kuntalaisten koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä vahvistaa mielen hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. HYTE-toiminta painottuu ennaltaehkäiseviin palveluihin. Kunta luo mahdollisuuden omaehtoiseen hyvinvointia ja terveyttä tukevaan toimintaan.

Vuosittaisen hyvinvointisuunnitelman sekä laajan hyvinvointisuunnitelman avulla Tervossa johdetaan, ohjataan ja kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Suunnitelman avulla varmistetaan toiminnan suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys ja yhteistyö eri toimijoiden välillä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä vastaavat osaltaan jokainen kunnan toimija oman työnsä sekä poikkihallinnollisen työn kautta. Kunnan hyvinvointia ja terveyttä edistävät tavoitteet pyritään saavuttamaan kunnan, hyvinvointialueen toimijoiden, kolmannen sektorin ja sekä valtakunnallisten että alueellisten verkostojen yhteistyöllä. HYTE-työtä koordinoi varhaiskasvatuspäällikkö.

HYTE-työn näkyvyys, ymmärrettävyys, suunnitelmallinen yhteistyö eri toimijoiden kesken sekä kuntalaisten ja kolmannen sektorin osallisuus ovat avainasemassa monipuolisessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja ennaltaehkäisevässä työssä.

Tavoitteet	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Kunnan HYTE-rakenteiden ja yhteistyön vahvistaminen	- HYTE-asioiden säännöllinen käsittely johtoryhmässä (johtoryhmä toimii kunnan HYTE-työryhmänä), tarvittaessa laajennetulla kokoonpanolla -TEAViisari-tiedonkeruutulosten hyödyntäminen tavoitteissa ja toiminnassa -osallistuminen alueellisiin työryhmiin; tiedon jalkauttaminen omaan organisaatioon	-HYTE-asioita käsitelty johtoryhmässä neljännesvuosittain, kyllä/ei -TEAViisari-tulokset parantuneet kyllä/ei
HYTE- näkyvyyden vahvistaminen	-HYTE-työ ja HYTE näkyvillä kunnan viestinnässä -HYTE-koordinaattorin jalkautuminen vähintään viisi kertaa vuodessa (tapahtumat, järjestöjen kokoukset, järjestöpalaveri) -tapahtumat ja kampanjat neljä kertaa vuodessa -asukasfooromit	- kuntalaiskysely kerran vuodessa -HYTE-koordinaattorin jalkautumiset, määrä -tapahtumat ja kampanjat, määrä
Laajan hyvinvointisuunnitelman laatiminen vuosille 2026–2029	-poikkihallinnollinen yhteistyöpalaveri suunnitelmaa laadittaessa; laaditaan konkreettiset tavoitteet ja mittarit, jotka palvelevat kunnan tarpeita -yhteistyö hyvinvointialueen kanssa hyvinvointisuunnitelman laatimisessa	-laaja hyvinvointisuunnitelma laadittu, kyllä/ei

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Väestön ikääntyminen ja lasten ja nuorten määrän väheneminen on huomioitava vapaa-aikatoimintaa järjestettäessä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn korostuminen kuntien toiminnassa asettaa entistä enemmän painoarvoa vapaa-aikatoiminnan kehittämiseen. Kunnan elinvoiman, veto- ja pitovoiman näkökulmasta on tärkeää, että toimivan varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen lisäksi kuntalaisille voidaan tarjota myös mielekästä vapaa-aikatoimintaa kaikissa ikäluokissa. Vapaa-ajan viettotavat teknologian kehittymisen myötä ovat muuttuneet, mikä lisää kilpailua vapaa-ajanvietosta. Kunnan resurssit vapaa-aikatoiminnan järjestämiseen ovat pienet, toisaalta kunnalla on laaja harkintavalta siinä, miten ja missä laajuudessa se vapaa-aikatoimintaa järjestää.

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

Kulttuuritapahtumien järjestäminen toteutetaan pääasiassa avustuksin. Riskinä on, että avustushakemuksia ei saada ja kulttuuritapahtumia ei toteudu tai toteutuu niukasti. Riskinä on myös, että kulttuuritapahtumia ei toteudu tasapuolisesti kaikille, vaan avustushakemukset kohdentuvat esim. tiettyyn ikäryhmään tai vain tiettyntyyliin tapahtumiin, jolloin tasapuolisuus ja laaja-alaisuus eivät toteudu.

Palveluiden toteuttaminen ja laadun varmistaminen ympärivuoden huomioiden henkilöstön määrä ja ohuus esimerkiksi loma-aikoina ja mahdollisissa sairaustapauksissa.

Henkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen.

b) johtamisjärjestelmän riskit

Kirjaston johtamisen järjestäminen sekä osaamisen varmistaminen kulttuuritoimen johtamisessa. Poissaolojen varalle ei ole sijasta, joka voisi toimia samalla tehtävänkuvalla.

d) tukitoimintojen riskit

Palvelujen ulkoistamiseen liittyvät riskit.

e) taloudelliset riskit

Sijaiskulut organisaation ohuudesta johtuen.

f) omaisuusriskit

Uuden koulu- ja kirjastorakennuksen käyttöönotto, mahdolliset lisähankinnat.

Liikuntatoimen koneiden ja laitteiden käyttöikä.

g) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit/mahdollisuudet

Kirjaston toiminnan ja toimintakulttuurin mukauttaminen uusiin tiloihin.

Henkilöstörakenteen jatkuva keskeneräisyys. Kulttuuritoimen tulevaisuus on haavoittuva niin kauan, kuin henkilöstö- ja resurssikysymyksiä ei saada ratkaistua. Vuoden 2026 tärkein kysymys on, miten kulttuuritoiminta tullaan järjestämään ja miten se resursoidaan.

Nykyisellään kulttuuritoimessa ei yllätä kaikkiin laista tuleviin vaatimuksiin eikä pystytäkään vastaamaan HYTE-työstä tai TEAViisarista esiin nouseviin kehittämiskohteisiin. Kirjaston niukka henkilöstöresurssi vaikuttaa palvelun tuottamisen laatuun ja määrään. Nykyisellään henkilöstöresurssi on riskialtis ja haavoittuva, koska palveluntuotanto nojaa yhden työntekijän (työpanos 80% työajasta) varaan. Resurssin vähyys johtaa siihen, että kirjastossa joudutaan tarkoin miettimään mitä toimintaa voidaan toteuttaa ja mitä osioita toiminnasta joudutaan jättämään kokonaan pois. Kirjastolain velvoitteisiin on haastava vastata.

Kuntalaisten määrän kehitys voi vaikuttaa kirjaston ennestäänkin laskusuunnassa oleviin lainauslukuihin. Kirjaston kävijämäärien ennuste on kuitenkin hyvä ja jatkaa nousujohteisena uuden kirjastotilan käyttöönoton todennäköisesti vielä kiihdyttäessä kävijämäärien nousua. Kävijämäärien positiiviseen nousujohteisuuteen tulisi pystyä vastaamaan myös henkilöstöresurssin osalta ja pitämään trendiä yllä, tämä voisi osaltaan myös nostaa laskusuunnassa olevia lainauslukuja.

g) henkilöriskit

Vapaa-aikatoimen henkilöstömäärä on minimissään. Poissaolojen varalle ei ole sijaisia. Jos joku on poissa, toiminta halvaantuu. Tämä koskettaa koko vapaa-aikatoimea. Osaaminen ja toiminnan järjestäminen (esim. tietojärjestelmien käyttö, arjen käytänteet) keskittynyt yksittäisille henkilöille, joten poissaolojen sijaisjärjestelyjen toteuttaminen hankalaa.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Kirjaston henkilöstöä varattu poikkeusoloissa kunnan viestintään, joka aiheuttaa hankaluuksia kirjastotoiminnan toteuttamisessa. Huomioitava myös kirjastotoiminnan järjestäminen henkisen kriisinkestävyyden kannalta kunnan valmiussuunnittelussa. Liikunta- ja nuorisotoimen palveluiden toteuttamiseen poikkeusoloissa olisi siirrettävä resurssia muualta.

Riskien vaikutusten arviointi ja suunnitelma riskien hallitsemiseksi.

Vapaa-aikatoimen henkilöstömäärä aiheuttaa merkittävän riskin toiminnan toteuttamiselle. Tulevan vuoden aikana tulee pohtia vapaa-aikatoimen henkilöstörakennetta kokonaisuudessaan.

Tuloarviot ja määrärahat

VAPAA-AIKA-TOIMINTA	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Talousarvio 2026	Suunnitelma 2027	Suunnitelma 2029
Toimintatulot	68 452	53 850	53 550	55 000	55 000
Toimintamenot	-483 989	-503 801	-520 040	-520 000	-520 000
Toimintakate	-415 536	-449 951	-466 490	-465 000	-465 000
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät					

10.9 Ympäristöterveyslautakunta (Toimielin, 650)

Ympäristöterveydenhuolto (Tulosalue, 651)

Tulosalueen toiminnot

660 Hallinto

670 Ympäristöterveysvalvonta

680 Eläinlääkintähuolto

Tulosalueen toiminnan kuvaus

Ympäristöterveydenhuollon tarkoituksena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on kunnallinen elintarvike-, tupakka- ja terveydensuojeluvalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta, zoonoosien ja eläintautien ennaltaehkäisy sekä eläinlääkäripalvelut ja talteen otettujen seuraeläinten hoidon järjestäminen. Tehtävät ovat lakisääteisiä ja merkittävä osa tehtävistä on viranomastehtäviä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviin kuuluu kansanterveyslaissa määriteltyjen lakien (terveydensuojelulaki, elintarvikelaki sekä tupakkalaki) mukainen kunnille kuuluva valvonta. Lisäksi valvotaan lääkelain mukaista nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä.

Ympäristöterveysvalvonnan tehtäviä ovat mm. seuraavat:

- toiminnanharjoittajien ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus
- valvontakohteiden toimintaa koskevien ilmoitusten tai hakemusten käsittely ja niistä annettavat todistukset tai tehtävät päätökset (ennakkovalvonta)
- luvanvaraisen toiminnan päättyessä perumispäätösten teko ja lopetusilmoitusten käsittelystä annettavat todistukset
- valvontakohteisiin suoritettavat säännölliset, valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset sekä mahdollinen jälkivalvonta
- näytteenotto tarvittaessa
- lainsäädännön noudattamatta jättämisestä tai ilmeistä terveyshaittaa aiheuttavasta toiminnasta johtuvien määräysten ja kieltojen sekä kieltopäätösten ja väliaikaisten toimenpidekieltojen antaminen
- lausuntojen antaminen (esimerkiksi kaavaehdotuksista tai ympäristö- ja rakennusluvista) sekä niihin läheisesti liittyvät selvitykset
- varautuminen häiriötilanteisiin

Eläinlääkintähuollon tehtävänä on eläinlääkintähuoltolain mukaisten kunnan tehtävien hoitaminen sekä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoitaminen.

Tehtävä kattaa:

- peruseläinlääkäripalvelut
- kiireellisen eläinlääkäriavun
- eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisen valvonnan
- lausuntojen antamisen eläintenpitopaikkojen ympäristölupaprosessissa
- eläinperäisten elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan

- eläintenpidon terveydellisen valvonnan
- eläintautien vastustamisen ja ennaltaehkäisemisen
- eläinsuojelun

Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellisen eläinlääkäriavun saaminen toteutetaan ympärivuorokautisena koko alueella siten, että alue on jaettu kahteen päivystyspiiriin: Sisä-Savon alue (Rautalampi, Suonenjoki, Vesanto, Tervo ja ostopalveluna Kuopiolle Karttulan alueen suurelänpäivystys) sekä Keiteleen ja Pielaveden alue. Kiireellinen eläinlääkäriapu kattaa myös pieneläimille tarjottavat päivystysaikaiset palvelut.

Tulosalueen lähivuosien palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutokset huomioidaan toiminnan suunnittelussa vuoden 2026 aikana. Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta on vahvistettu 13.6.2024 ja muutokset astuvat voimaan alkaen 1.1.2026. Eläinlääkintähuoltolain mukaisen järjestämisvastuun uudelleen määrittelyn perusteella kuntien on mahdollista tarjota edelleen järjestämisvastuun ulkopuolisia, täydentäviä palveluita, mikäli näiden tarjoamiselle on markkinaperusteinen tarve. Täydentäviä palveluita voidaan tarjota myös tilanteessa, jossa oman palvelutuotannon järjestäminen vaatii riittävää palvelukokonaisuutta houkuttelevan työnkuvan ja työvoiman riittävyyden takaamiseksi. Täydentävistä palveluista tulee periä eläinlääkäriin toimenpidemaksujen lisäksi laskennallinen markkinaperusteinen hinta (arvio maksusta on noin 55-60 €/h), joka peritään palvelun järjestäjälle. Täydentäviä palveluita ovat eläinlääkintähuoltolain tulkin perusteella kaikki ulkopaikkakuntalaisille tarvittavat palvelut (mukaan lukien alueen kesäasukkaat), tietyt kiireelliset toimenpiteet (esim. koiran sektio) sekä eräät kiireettömät leikkaukset (mm. narttukoiran sterilisaatio). Kastraatiot sekä kissojen sterilisaatiot kuuluvat aina järjestämisvastuun piiriin. Poliklinikkamaksu tulee lakisääteisesti pakolliseksi 1.1.2027, maksun perimiseen valmistaudutaan vuoden 2026 aikana. Maksu otetaan käyttöön heti kun se on teknisesti mahdollista.

Yhteiset:

Vuoden 2026 yleisenä tavoitteena on edelleen toimintavalmiuden ylläpitäminen ja parantaminen sekä perustyöhön keskittyminen. Samalla valmistaudumme lisääntyvään yhteistyöhön alueellisten toimijoiden ja muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa. Vahvana teemana ympäristöterveydenhuollossa on myös varautuminen ja sen vahvistaminen, niin suunnitelmien ajantasaistamisen kuin alueellisen ja paikallisen harjoittelunkin kautta. Henkilöstölle varataan riittävästi tilaisuuksia osallistua mahdollisesti suurempien palveluyksiköiden suunnitteluun, valmisteluun ja täytäntöönpanoon, samalla toimintavalmius ja -kyky pyritään säilyttämään riittävän hyvällä tasolla. Mahdolliseen valmisteluun osallistuu koko henkilöstö mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Tämä edellyttää jatkossa myös mahdollisesti vapautuvien virkojen täyttämistä ja resurssien turvaamista.

Ympäristöterveydenhuollon kentän ja palvelutarpeen muutoksia, lainsäädännön muutoksia sekä ympäristöterveyden kokonaistilannetta seurataan jatkuvasti ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin palvelutarpeiden ja -rakenteiden uudelleenorganisoinniseksi. Kaikki yhteistoiminta-alueen jäsenkunnat ovat mukana Kestävät viranomaispalvelut 2030-hankkeessa, joka päättyy helmikuussa 2026. Hankkeen tulosten perusteella ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin tai osallistutaan lisäselvityksiin.

Suunnitelmallinen ja monipuolinen viestintä monikanavaisuutta hyödyntäen on tärkeää alueen asukkaiden ja sidosryhmien tietoisuuden lisäämiseksi ympäristöterveydenhuollon kentän asioista sekä mahdollisista muutoksista. Tiedotusta ja yhteydenpitoa alueen väestöön pyritään edelleen lisäämään.

Ympäristöterveysvalvonta:

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntöön pohjautuvan ja keskusvirastojen yhdessä laatiman vuosien 2025–2028 valtakunnallisen valvontaohjelman pohjalta laadittavat toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat hyväksytetään ympäristöterveyslautakunnassa. Riskiperusteisesti kohdennetut valvontakohdekohtaiset valvontasuunnitelmat perustuvat valtakunnallisiin valvontasuunnitelmiin. Mikäli monivuotisen suunnitelman muutokset eivät ole merkittäviä, riittää suunnitelman vieminen vuosittain tiedoksi toimielimelle. Valvontaohjelmakauden muuttuessa kaikki toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat päivitetään vastaamaan uutta valtakunnallista ohjeistusta.

Valvontaohjelmakauden yhteisenä teemana ovat ydintehtävät ja vaikuttava valvonta. Toiminnassa panostetaan perustyn laatuun sekä vaikuttavuuteen. Ohjelmakauden merkittäviksi tavoitteiksi on nostettu tietoperusteinen valvonta, osaamisen vahvistaminen sekä varautumiseen panostaminen. Tavoitteena on korkealaatuinen, suunnitelmallinen ja oikein kohdennettu valvonta, jota tehdään riittävin voimavaroin. Valvonnan tulee olla tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Suunnitelmallista valvontaa priorisoidaan tehtävien kiireellisyysjärjestyksessä. Valvontatyön suunnittelematon osuus mm. asumisterveys- ja sisäilma-asiat, erilaiset häiriötilanteet sekä asiakasyhteydenotot ja lausuntopyynnot vaativat usein kiireellisiä toimenpiteitä ja vievät runsaasti työaika. Valvontaohjelmakausi ohjaa myös entistä vahvemmin viranhaltijoiden osaamisen vahvistamiseen ja nopeasti muuttuvan lainsäädännön seuraamiseen. Terveystensuojelulain kokonaisuudistus tulee tapahtumaan valvontaohjelmakauden aikana, tähän työhön myös Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut osallistuu omalla työpanoksellaan, mm. erilaisten yhteistyöryhmien ja sidosryhmätilaisuuksien kautta.

Elintarvike- ja terveystensuojelulakien mukainen vuosittainen toimijoille kohdistettava perusmaksu on veroluonteinen ja suuruudeltaan 150 €. Vuosimaksu voidaan periä sekä elintarvike- että terveystensuojelulain nojalla niiltä kohteilta, joilla on molempien lakien mukaista toimintaa toimipaikassaan. Perusmaksusta saatavilla tuloilla on lakisääteisesti tarkoitus kyetä tuottamaan valvontayksikkötasoisesti lisäarvoa myös toimijoille. Tämä velvoite tarkoittaa esimerkiksi resurssien lisäämistä ohjaukseen ja neuvontaan tai erilaisten toimijoille suunnattujen koulutusten järjestämistä. Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut ottaa kesällä 2026 korkeakouluharjoittelijan, joka voi harjoittelunsa ohessa toteuttaa vuoden 2026 aikana suunniteltavan valvontahankkeen ja lopputyön aiheesta.

Terveystensuojeluvalvonnan puolella erityispiirteenä on valvonta-alueella sijaitsevien vesiosuuskuntien runsas määrä, osuuskuntia on yli 20 kappaletta. Talousvesilainsäädäntö on muuttunut viime vuosina merkittävästi, ja etenkin vapaaehtoisvoimin toimivien pienten vesiosuuskuntien osaamistaso ei enää vastaa nykyilainsäädännön vaatimuksia. Erityisesti riskiarvioiden, näytteenottosuunnitelmien sekä varautumissuunnitelmien laatimisessa avustaminen vaatii runsaasti työaika valvontaviranomaiselta. Vesihuoltolain uudistus on parhaillaan meneillään, ja vesihuoltolaitoksille tulee jatkossa kohdentumaan entistä enemmän velvollisuuksia, mikä tulee vaatimaan myös terveystensuojeluviranomaiselta lisää

työpanosta. Yhden ympäristöterveystarkastajan työajasta merkittävä osa kohdennetaan vesilaitosten valvontaan ja ohjaustehtäviin, jotta talousveden laadun turvaamiseksi on käytettävissä riittävät resurssit.

Resurssit pyritään turvaamaan nykyisellä tasolla. Avoimiin virkoihin haetaan täyttöluvat. Yhteistyötä jäsenkuntien sekä niiden eri viranomaisien kanssa pyritään tiivistämään ja tehostamaan.

Talousarvion toiminnan tunnusluvuissa suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmääriä on pienennetty vuosille 2026 -2028 vastaamaan tasoa, joka valvontaohjelman ennusteen mukaan vastaa todennäköisemmin lähivuosina toteutuvia tarkastusmääriä. Vuosina 2023-2025 on tarkastettu aikaisempaa runsaammin valvontakohteita, koska valvonnassa on ollut aikaisemmilta vuosilta syntyntä merkittävää valvontavelkaa. Nyt valvontavelka on kurottu umpeen ja vuosittaiset tarkastusmäärät vastaavat todellista tarvetta.

Eläinlääkintähuolto:

Valvontaa jatketaan alueellisen päivitetyn eläinlääkintähuoltosuunnitelman (EHO) mukaisesti. Valvontaeläinlääkärin virka on täytetty 26.5.2025 alkaen. Vuosille 2026–2027 tullaan hakemaan valvontaeläinlääkärin työpariksi toista valvontaeläinlääkärää, purkamaan edellisinä vuosina valvontaeläinlääkärivajeessa syntyntä tarkastusvelkaa. Laitosvalvonnan tehtävät on suunniteltu toteutettavan joko valvontaeläinlääkärin tai ympäristöterveysjohtajan toimesta, työnjako tarkentuu alkuvuoden 2026 aikana. Maitohygieniatarkastukset toteutetaan edelleen kuntapraktikkojen työpanoksella, hyödyntämällä ns. toimistopäiviä, jolloin eläinlääkäreillä ei ole vastaanottovelvoitetta. Toimistopäivinä praktikot voivat tehdä tarpeen mukaan myös eläinsuojeluvalvontaa, Ruokaviraston ohjeistamaa elintarvike- ja eläntautivalvontanäytteenottoa, maitohygieniatarkastuksia sekä muita Ruokaviraston määrittämiä valvontatehtäviä.

Vakituisia sijaisia on onnistuttu pitämään mukana resurssivahvuudessa, alueella työskentelee vuoden 2025 lopussa useita säännöllisiä ja osa-aikaisia sijaisia. Kahden erillisen päivystysalueen toimintamalli vaatii riittävän sijaisresurssin pyöriäkseen suunnitelmallisesti. Eläinlääkintähuollon henkilöstön työssäjaksamiseen ja työolosuhteisiin sekä yhteistoiminta-alueen houkuttelevuuteen työnantajana panostetaan edelleen vuoden 2026 aikana, jotta työvoiman riittävyys voidaan taata.

Kiertävän kunnaneläinlääkärin virkaa on hoidettu sijaisvoimin vuoden 2025 aikana, virka pyritään täyttämään vuonna 2026.

Sijaisten rekrytointiin tulee panostaa vuonna 2026, sillä valtakunnallisen eläinlääkäripulan vuoksi sijaisia ei ole helposti saatavilla. Sijaisille tulee pystyä tarjoamaan tarvittaessa majoitus- ja matkakulut, sekä akuutissa päivystäjätarpeessa myös korotettuja korvauksia, mikä on huomioitava henkilöstökuluissa. Riittävä sijaisten rekrytointi on tärkeää palvelujen turvaamisen ja henkilöstön jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta. Eläinlääkäritilanteen ollessa hyvä ja sijaisia käytössä riittävästi, myös palkkakulut toteutuvat vähintään talousarviossa suunnitellulla tasolla. Palvelun laatu ja yhteistoiminta-alueen kestävällä pohjalla oleva toiminta tulee kuitenkin huomioida perusteena kasvaville kuluille.

Eläintenhoitajan työnkuva ja virkojen täyttöä on arvioitu vuoden 2025 aikana. Pielaveden yhteisvastaanotolla on täyttötarve kokoaikaiselle eläintenhoitajalle. Sisä-Savon alueelle vastaavalle tehtävälle turvataan rahoitus siten, että eläinlääkäriä kohden avustavan toimen työpanos olisi noin 34 h/kk. Eläintenhoitajan antama toiminnallinen apu kohdistuu toimenpiteiden avustamiseen, välinehuoltoon, lääkevaraston ajan tasalla pitämiseen, toimistotyöhön ja yms. oheistoimintoihin vapauttaen eläinlääkäriresurssia varsinaiseen eläinlääkärin koulutusta vaativaan työhön. Eläintenhoitajan työpanos edesauttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamista ja lisää vastaanoton tehokkuutta sekä toimintavarmuutta ja parantaa asiakaspalvelua.

Tulosityksiköiden tavoitteet vuodelle 2025

Tavoite	Suunnitellut toimenpiteet	Mittari
Ympäristöterveysvalvonta		
Valvonnan vaikuttavuuden edistäminen.	Paikalliseen riskinarvioon pohjautuvan kohdekohtaisen valvontasuunnitelman laatiminen ja suunnitelman mukaiset valvontatoimet.	Valvontasuunnitelma päivitetty valtakunnallisten valvontaohjelmien pohjalta ennen 1.1.2026
	Toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus. Erilaisten lausuntojen antaminen.	Yhteydenotot kirjataan Vatiin säännönmukaisesti. Vuosittainen määrä raportoidaan.
	Viranomaisyhteistyö ja yhteistyö muiden valvontayksiköiden kanssa mm. talousvesi, sisäilma, varautuminen, elintarvikevalvonta.	Yhdenmukaistetaan toimintatapoja alueellisesti, päivitetään suunnitelmat toimenpiteiden pohjalta. Yhteistyökokouksia/vuosi
Muuttuvan lainsäädännön vaatimusten huomioiminen valvonnassa.	Henkilöstön osaamisen ylläpito ja asiantuntijuuden lisääminen. Kouluttautumismahdollisuus kaikille vuosittain järjestettäviin koulutuksiin ja seminaareihin.	Osallistutaan koulutuksiin koulutusmäärärahan puitteissa. Koulutukset kirjataan Populukseen ja määrää seurataan.
Valvonnan tasapuolisuus.	Riskiperusteisen valvonnan korostaminen ja paikallistuntemuksen hyödyntäminen valvonnassa. Valvontakohdetietojärjestelmän ajantasaisena pitäminen.	Valvontakohteiden tarkastustiheydet käyty läpi kohdekohtaisesti ja asetettu riskiperusteisesti. Valvontakohteet käyty läpi vuosittain perusmaksulaskituksen yhteydessä.
Toimiva työyhteisö ja kustannusten hallinta	Resurssien turvaaminen sijaisjärjestelyin ja lisätyövoiman tarpeen huomioon ottaminen.	Sijaisten palkkaaminen pidemmille poissaolojaksoille.

Eläinlääkintähuolto		
Kustannusten hallinta ja muuttuvan lainsäädännön huomioiminen	Klinikkamaksun käyttöönotto ja toimiva laskutustapa.	Varaudutaan ottamaan klinikkamaksu käyttöön vuoden 2026 aikana.
	Uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten vaikutusten arvioiminen ja siirtäminen valvontayksikön käytäntöihin.	Seurataan täydentävien palveluiden käyttömäärää (%) ja kertynyttä tuottoa (€).
	Tarkoituksenmukainen toimintaympäristö	Kattava ja tarpeenmukainen toimitilaverkko. Kustannustehokkaat ja toimivat sekä ajantasaiset sopimukset.
Toimiva työyhteisö	Resurssien turvaaminen. Sijaisten rekrytinnin, perehdyttämisen ja yhteydenpidon kehittäminen	Rekrytoidaan riittävästi sijaisia, jotta vuoden 2026 lopussa eläinlääkäreillä ei ole kohtuuttoman paljon pitämättömiä lomia tai päivystysvapaita.
	Työssäjaksamisen tukeminen.	Yhteiset palaverit säännöllisesti. Ulkopuolisen työnohjaajan hyödyntäminen tarvittaessa.

TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

YMPÄRISTÖTERVEYSVALVONTA	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Valvontasuunnitelman mukaiset ETL:n tarkastukset	156	160	120	120	120
Valvontasuunnitelman mukaiset TsL:n tarkastukset	103	90	60	60	60
Valvontasuunnitelman mukaiset TupakkaL:n tarkastukset	21	20	15	15	15
ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Suureläinkäynnit virka-aikana	2037	1500	1500	1400	1400
Pieneläinkäynnit virka-aikana	6119	4900	5000	5000	5000
Suureläinkäynnit päivystysaikana	415	300	300	300	300
Pieneläinkäynnit päivystysaikana	463	500	500	500	500
Eläintautivalvonta suoritteet	11	15	15	15	15
Eläinsuojeluvalvonta/ ilmoituksen varaisissa kohteissa	3	25	30	30	30
Eläinsuojeluvalvonta/ eläinsuojeluilmoitukset	27	50	100	100	50

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Analyysi toimintaympäristön muutoksista

Tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit

a) toiminnalliset riskit

- Talousarviossa ei ole juurikaan liikkumavaraa, pienetkin muutokset toimintaympäristössä tai henkilöstössä voivat johtaa määrärahojen ylittymiseen.
- Eläinlääkintähuollon puolella sijaistarvetta on jatkuvasti, koska ns. Keitele kunnaneläinlääkärin virka on täyttämättä. Resurssivajetta paikataan suunnitelmallisesti sijaisilla.
- Toiminnan tulosten seuranta on osittain mahdollista reaaliaikaisesti kohdetietojärjestelmän kautta, vaikuttavuuden arviointi on hankalampaa.
- Osaavan ja vastuullisen henkilöstön rekrytointihaasteet voivat jatkua. Virkavalinnoissa tulee panostaa haastatteluihin ja perehdytykseen. Osaavaa henkilökuntaa tulee sitouttaa yksikköön tarjoamalla riittävästi pitovoimatekijöitä, mm. koulutusmahdollisuuksia, mahdollisuuksia muokata tehtäväkuvaa kiinnostuksen ja tarpeen mukaiseksi sekä kilpailukykyistä palkkausta/korvauksia.

b) johtamisjärjestelmän riskit

- Henkilöstön poissaoloja korvataan OTO:na tehtävänä työnä olemassa olevan henkilöstön voimin. Tämä malli kuormittaa henkilöstöä ja vaikuttaa mm. suunnitelmallisen valvonnan toteumaan.
- Johtamisjärjestelmä on hyvin haavoittuva, 2026 selvitetään edelleen mahdollisuuksia kehittää johtamisjärjestelmää ja muokata työnkuvia.
- Valmistelu ja esittely pyritään järjestämään mahdollisimman tehokkaasti, perusteellisesti ja laadukkaasti.

- Erialaisten selvitysten sekä valitus- ja oikeuskäsittelyjen lisääntyminen aiheuttaa ylimääräistä työtä.

c) tukitoimintojen riskit

- Lautakunta on määritellyt tilivelvollisen viranhaltijan hankintarajan, muilta osin käsittely tarvittaessa lautakunnassa ja kunnanhallituksessa sekä tarvittaessa pyydetään lausunto/kannanotto palveluyhteistyöjäsenkunnilta.
- ICT-järjestelmien haavoittuvuus ja inhimilliset virhetoiminnot.
- Toimitilojen vuokrien jatkuva nousupaine ja tilojen paheneva korjausvelka. Pyritään huolehtimaan siitä, että ympäristöterveydenhuollolla on käytössään vain tarpeenmukaiset tilat, jotka ovat toimintaan soveltuvia ja hyvässä käyttökunnossa.

d) taloudelliset riskit

- Palveluiden ostojen osalta mahd. epidemioista ja erityistilanteista sekä niiden selvittämisestä syntyvät kustannukset. Mahdollisiin häiriötilanteisiin ei ole talousarviossa varauduttu. Kaikki epidemiaselvitykset ja muut ostopalvelutarpeet tulevat menemään talousarvion ylityksinä.
- Eläinlääkintähuollossa päivystyskorvauksissa voi olla huomattavaa vaihtelua. Tilanteessa, jossa ei saada riittävästi sijaisia, joudutaan maksamaan moninkertaisia korvauksia. Myös osalle sijaisista joudutaan maksamaan korotettuja korvauksia, jotta he ovat käytettävissä. Sijaisen käyttäminen kuitenkin säästää vakituisen henkilöstön voimavaroja perustyöhön. Sijaisille budjetoidut korvaukset tulevat ylittymään helposti, mikäli vakituksessa henkilöstössä tulee äkillisiä pidempiaikaisia poissaoloja.

e) omaisuusriskit

- Henkilöstö käyttää omia ajoneuvoja virkamatkoihin ja –tehtäviin. Polttoaineen saatavuus voi olla haaste tilanteissa, joissa polttoaineen jakelu on vaikeutunut.
- ICT-järjestelmien tietoturva ohjeistuksen mukaisesti

f) toimintaympäristön muutoksista johtuvat riskit

- Mahdolliset muutokset toimintaympäristössä saattavat aiheuttaa ainakin väliaikaista kuormitusta henkilöstössä, muutosten vaikutusta kokonaisuudessaan on mahdotonta arvioida.
- Eläinlääkintähuoltolain voimaantulo 1.1.2026 aiheuttaa muutospaineita toiminnan suunnitteluun ja laskutukseen vuodelle 2026.
- Kestävät viranomaispalvelut 2030-hanke ja sen mukanaan tuomat muutossuositukset aiheuttavat henkilöstössä epävarmuutta toimintaympäristön tulevaisuuden näkymistä vuoden 2026 aikana.

g) henkilöriskit

- Henkilöresurssien riittävyys - osaavan, vastuuntuntoisen ja ammattitaitoisen työvoiman saanti on haastavaa.
- Johtamisen järjestelmä tuo riskin resurssien ollessa rajalliset.
- Tehtävänkuvaukset päivitetään tarvittaessa, kehityskeskustelut pidetään vuosittain.
- Työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetty huomiota (erityisesti eläinlääkintä).
- Mahdollistetaan kouluttautuminen ja osaamisen ylläpito koulutusmäärärahojen puitteissa.
- Pyritään tiivistämään ja tehostamaan toimiala- ja kuntarajat ylittävää yhteistyötä sekä Pohjois-Savon valvonta-alueiden välistä yhteistyötä.

h) palveluiden tuottamisen riskit häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

- Normaaliolojen häiriötilannesuunnitelma laadittu, päivitetään, hyväksytetään tarvittaessa lautakunnassa ja toimitetaan asianmukaisesti eri viranomaisille ja yhteistyötahoille tiedoksi.

Tuloarviot ja määrärahat	Tilinpäätös 2024 €	Talousarvio 2025 €	Talousarvio 2026 €	Suunnitelma 2026 1000 €	Suunnitelma 2027 1 000 €
Toimintatulot	1 659 997,00	1 703 683,00	1 768 352,00		
Toimintamenot	1 652 100,00	1 707 587,00	1 767 830,00		
Toimintakate (netto)	7 896,00	3 904,00	522,00		
Poistot ja arvonalentumiset					
Laskennalliset erät	177 944	119 021	118 600		

=valtuustoon nähden sitovat erät

11 INVESTOINTIOSA

Talousarvio 2026 sekä taloussuunnitelma 2027 ja 2028, Investointiosa

Kunnanhallitus

Sitova valtuustoon nähden hankkeittain = investointikustannuspaikka

Kiinteä omaisuus	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	v.2024-2026 Yhtenäiskoulun suunnittelu ja rakentaminen, ulkoalueen rakentaminen ja vanhan purku				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>					
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>	-103 962,00	-290 000,00	-10 000,00		
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	-103 962,00	-290 000,00	-10 000,00	0,00	
Sivistys	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	Kuntosalin uudistaminen				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>					
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>			-70 000,00		
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	0,00	-70 000,00	0,00	0,00

Osakkeet ja osuudet/kiinteä omaisuus	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	Allaan Rantatien yhden vuokraomakotitalon myynti				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>					
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>	-2 500,00				
<i>Investointitulot</i>	250 042,00	385 000,00	195 000,00		
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	247 542,00	385 000,00	195 000,00	0,00	0,00

Kiinteistöjen peruskorjaukset	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	Mantun vesikaton ja yläpohjaeristyksen uusiminen				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>	Vaikutus käyttötalouteen poistolaskennan kautta. Poistot aloitetaan hankkeen valmistuttua.				
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>		-70 000,00	-80 000,00	-20 000,00	
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	-70 000,00	-80 000,00	-20 000,00	0,00

Muut pitkävaikutteiset menot/Tietokoneohjelmat	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	Asianhallintajärjestelmän hankinta 40 000 € ja kunnan verkkosivujen hankinnan suunnittelu 20 000 € vuodelle 2026.				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>	Vaikutus käyttötalouteen poistolaskennan kautta. Poistoaika tietokoneohjelmilla 4 vuotta.				
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>		-50 000	-60 000		
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>					
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	-50 000,00	-60 000,00	0,00	0,00
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	-50 000,00	-60 000,00	0,00	0,00

Julkinen käyttöomaisuus	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS 2027	TS 2028
<i>Hanketavoitteet</i>	Kaavateiden ja yleisten alueiden suunnittelu ja korjaukset 35 000 € vuodelle 2026, suunnitelmavuosille 80 000 €/vuosi. Muut ympäristötyöt: Tervon kunnan ulkoilureittien kehittäminen hanketyönä 190 000 €. Uimarantojen ja leikkipuistojen uudistamiset 35 000 € vuodelle 2026 ja suunnitelmavuosille 15 000 €.				
<i>Käyttötalousvaikutukset</i>	Vaikutus käyttötalouteen poistolaskennan kautta. Poistot aloitetaan hankkeen valmistuttua. Poistosuunnitelman mukainen lyhin poisto-aika: liikenneväylät 17 vuotta, urheilukentät ja kuntopolut 20 vuotta, katuvalot 15 vuotta.				
<i>Kustannusarvio ja sen jaksotus</i>					
<i>Investointimenot</i>		-130 000,00	-260 000,00	-95 000,00	-95 000,00
<i>Investointitulot</i>					
<i>Rahoitusosuudet</i>			135 000,00		
<i>Investoinnit netto</i>	0,00	-130 000,00	-125 000,00	-95 000,00	-95 000,00
<i>Investointiosa</i>	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
<i>Investointimenot yhteensä</i>	-106 462,00	-540 000,00	-480 000,00	-115 000,00	-95 000,00
<i>Investointitulot yhteensä</i>	250 042,00	385 000,00	0,00	0,00	0,00
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,00	0,00	330 000,00	0,00	0,00
<i>Investoinnit netto</i>	143 580,00	-155 000,00	-150 000,00	-115 000,00	-95 000,00

